सिंधुदुर्ग जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
मुंबई विद्यापीठ संलग्न

श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी

(स्वायत्त)

ACCREDITED WITH GRADE A NAAC

NAAC
NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

BEST COLLEGE AWARD
University Of Mumbai

वरिष्ठ, पदवी व पदव्युत्तर महाविद्यालय (कला, वाणिज्य व विज्ञान)

- * उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार (ग्रामीण विभाग) मुंबई विद्यापीठ
- * नॅक पुर्नमुल्यांकन 'अ' श्रेणी (3.06 सी.जी.पी.ए.)
- * अग्रणी महाविद्यालय मुंबई विद्यापीठ
- * ISO9001:2015

माहिती पुस्तिका २०२६-२७

* Mission *

To make all round development of people of rural and remote area mainly from south konkan Western Ghats i.e.Sahyadri especially in the economical, cultural, ethical and industrial aspects.

Vision

Shri Pancham Khemraj Mahavidyalaya *is to be developed into* ***Shri Pancham Khemraj University***

सिंधुदुर्ग जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळ
कार्यकारी मंडळ

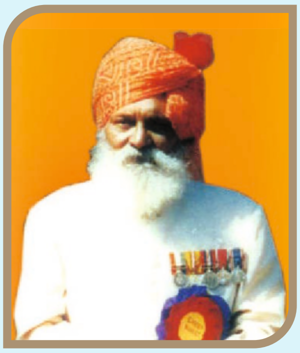

स्व. लेफ्ट कर्नल हि. हा. श्रीमंत शिवरामराजे भोंसले (राजेसाहेब)
संस्थापक - अध्यक्ष

श्रीमंत सत्वशीलादेवी भोंसले
आमचे प्रेरणास्थान

हि.हा.श्रीमंत खेमसावंत भोंसले (राजेसाहेब)
तहहयात अध्यक्ष

ह.हा. श्रीमंत सौ. शुभदादेवी भोंसले (राणीसाहेब)
चेअरमन

श्रीमंत लखमसावंत खेमसावंत भोंसले
कार्यकारी विश्वस्त

सौ. श्रध्दाराजे लखमसावंत भोंसले
विश्वस्त

कु. उर्वशीराजे खेमसावंत भोंसले
विश्वस्त

संस्थापक - अध्यक्ष - हि. हा. लेफ्ट कर्नल स्व. श्रीमंत शिवरामराजे भोंसले (राजेसाहेब)

आमचे प्रेरणा स्थान - ह. हा. स्व. श्रीमंत सत्वशीलादेवी भोंसले (राजमाता)

तहहयात अध्यक्ष व संस्थेचे विश्वस्त - हि. हा. श्रीमंत खेमसावंत भोंसले (राजेसाहेब)

चेअरमन - ह. हा. श्रीमंत सौ. शुभदादेवी भोंसले (राणीसाहेब)

कार्यकारी विश्वस्त - युवराज लखम खेमसावंत भोंसले

विश्वस्त - युवराज्ञी सौ. श्रध्दाराजे लखम भोंसले

विश्वस्त - युवराज्ञी उर्वशीराजे भोंसले

सिंधुदुर्ग जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
मुंबई विद्यापीठ संलग्न

श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी (स्वायत्त)

* उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार (ग्रामीण विभाग) मुंबई विद्यापीठ
* ISO9001:2015
* नॅक पुर्नमुल्यांकन 'अ' श्रेणी (3.06 सी.जी.पी.ए.)
* अग्रणी महाविद्यालय मुंबई विद्यापीठ

वरिष्ठ, पदवी व पदव्युत्तर महाविद्यालय (कला, वाणिज्य व विज्ञान)

माहिती पुस्तिका २०२६-२७

कला शाखा

बी. ए.
* इंग्रजी
* अर्थशास्त्र
* मराठी
* भूगोल
* हिंदी
* मानसशास्त्र

एम. ए.
* इंग्रजी
* अर्थशास्त्र
* हिंदी
* भूगोल

पीएच.डी.
* इंग्रजी
* भूगोल
* हिंदी

वाणिज्य शाखा
* बी. कॉम.
* बी. कॉम. (बँकिंग अँड इन्शुरन्स)
* एम. कॉम. (अॅडव्हांस अकौंटंसी)

विज्ञान शाखा

बी. एस्सी.
* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र
* भौतिकशास्त्र
* गणित
* कॉम्प्युटर सायन्स
* डेटा सायन्स आणि ए. आय.
* आय. टी.

एम. एस्सी.
* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र

पीएच.डी.
* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र

* महाविद्यालयाची ठळक वैशिष्टे *
* संस्थानकालीन वास्तू व प्रशस्त इमारत
* अ श्रेणी नॅक नामांकन प्राप्त
* स्वायत्त महाविद्यालय
* पदव्युत्तर अभ्यासक्रम
* तज्ञ मान्यताप्राप्त पी.एच.डी. मार्गदर्शक उपलब्ध
* अनुभवी, तज्ञ प्राध्यापक वर्ग
* विविध विषयांसाठी संशोधन केंद्र
* नवोपक्रम व नवसंशोधन साहचर्य विभाग
* कला सांस्कृतिक विभाग
* रोजगार केंद्र
* समुपदेशन केंद्र
* आचार्य चाणक्य कौशल्य विकास केंद्र
* लोककला केंद्र
* स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र
* सुसज्य ग्रंथालय व अभ्यासिका
* सुसज्य प्रयोगशाळा
* अद्ययावत कॉम्प्युटर लॅब
* लँग्वेज लॅब
* मुलींसाठी वसतीगृहाची सोय
* अद्ययावत जीम
* शुटींग रेंज
* सुसज्य क्रीडा विभाग
* एन. एस. एस.
* एन. सी. सी. (आर्मी व नेव्ही) मुले व मुली
* आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग- डी. एल. एल. ई.
* करियर कट्टा
* सर्टिफिकेट कोर्स इन फोटोग्राफी
* सर्टिफिकेट कोर्स इन फ्रेंच
* सर्टिफिकेट कोर्स इन ए. आय.

- वर्गवेळ -
कला व वाणिज्य शाखा स. (७.३० ते १२.३०) शास्त्र शाखा (स.१०.३० ते ५.१५)

- कार्यालयीन वेळ -
* कार्यालयीन कामकाजाची वेळ – स. १०.०० ते ०५.३०
* पैशाची देवघेव वेळ – स. १०.३० ते दु.०१.३०
* टीप – दु. १.३० ते २.०० पर्यंत भोजनाची सुटटी राहील.

पुण्यश्लोक बापूसाहेब महाराजांचे शिक्षण विषयक विचार

श्री पंचम खेमराज उर्फ बापूसाहेब महाराज यांचा जन्म २० ऑगस्ट १८९७ मध्ये ब्रिटीश राजवटीत झाला. ब्रिटीशांकडून राज्याधिकार मिळविण्यासाठी महाराजांना झगडावे लागले. वैराग्यशाली, स्थितप्रज्ञता, प्रजाहितदक्षता या त्रिसुत्रीय तत्वाचा उपयोग महाराजानी राजकारभारात केला होता. त्यामुळेच म. गांधीर्जींनी संस्थानांच्या भेटी प्रसंगी बापूसाहेब महाराजांचा कारभार पाहून संस्थानाचा उल्लेख 'रामराज्य' आणि बापूसाहेब महाराजांचे वर्णन 'रामराजा' असे केले होते. सावतिवाडी संस्थान उत्पन्नाचे कमी असूनही त्या उत्पन्नातील बराचसा भाग तेव्हा शिक्षणावर खर्च होत होता. संस्थानाला कै. श्रीराम उर्फ रावसाहेब के. श्री. पंचम खेमराज उर्फ बापूसाहेब महाराज, कै. राणी पार्वतीदेवी यांच्या महान आचार विचारांचे नेतृत्व लाभले.

सर्व सुधारणेचा पाया - शिक्षण

'सर्व विकासाचा पाया म्हणजे शिक्षण होय.' ही गोष्ट बापूसाहेब महाराजांना पूर्णपणे पटली होती. त्यामुळे शिक्षणाचा सार्वत्रिक प्रसार शक्य तितका करणे हे त्यांनी आपले परम कर्तव्य मानले. शिक्षण प्रसारासाठी त्यांनी आपल्या कारकिर्दीत खूप प्रयत्न केले. संस्थान काळात सावंतवाडी येथे हायस्कूल होते. त्याला फार मोठी परंपरा लाभली होती. शिक्षण केवळ पुस्तकी न राहता सर्वांगीण विकास साधणारे असावे, यासाठी औद्योगिक शाळांचा विकास करण्यात आला. सुतार कामाबरोबर विणकाम, मुद्रणकाम, हातमाग चालवणे, सुतकातण्याचे काम शेती व धंदे शिक्षणालाही प्रोत्साहन दिले. हायस्कूलातील विद्यार्थ्यांनी एखाद्या तरी धंद्याचे शिक्षण घ्यावे अशी सक्ती देखील त्या काळी करण्यात आली होती.

खेळांचे वार्षिक सामने घडवून आणणे, बालवीर चळवळ, स्त्री शिक्षणाला उत्तेजन मिळावे म्हणून इंग्रजी, मराठी शाळांतील मुलींना मोफत शिक्षणाची सोय, अस्पृश्यांचा मागासलेपणा लक्षात घेवून त्यांना शिक्षणच काय परंतू शिक्षणाचे साहित्य मोफत देणे, साक्षरता प्रसारक संघ स्थापून त्यांना चालना देणे, शिक्षणाचा झालेला प्रसार टिकावा म्हणून दहा फिरत्या वाचनालयांची योजना, चांगले शिक्षण मिळावे यासाठी नॉर्मल क्लास सुरु करुन शिक्षकांना त्याव्दारे प्रशिक्षित करणे. या गोष्टी शिक्षणाच्या प्रगतीच्या नव्हे तर स्व. बापूसाहेबांच्या दुरदृष्टीच्या निदर्शकच आहेत.

मडुरा इंग्लिश स्कूलच्या इमारत अनावरण प्रसंगी केलेले ऐतिहासिक भाषण

पुण्यश्लोक बापूसाहेब महाराजांनी सावंतवाडी संस्थानात शिक्षण प्रसारास प्राधान्य देताना अनेक जागा उपलब्ध करुन दिल्या, तर काहींना शाळेच्या इमारती करता निधीही उपलब्ध करुन दिला. संस्थानातील प्रजाजनाचे त्या काळात महाराजांना या कार्यात सहकार्यही उत्तम प्रकारे लाभले. मडुरा परिसरावर महाराजांचे विशेष लक्ष होते या परिसरात इंग्रजी माध्यमाची शाळा सुरु करुन तेथील दुर्गम परिसरात इंग्रजी शिक्षणाची मुहुर्तमेढ रोवण्याचा त्यांनी चंग बांधून सर्वांना प्रोत्साहित केले होते. आज मडूरा येथील न्यू इंग्लीश स्कूल ही प्रशाला म्हणजेच बापूसाहेब महाराजांच्या काळात सुरु केलेली प्राथमिक शाळा होय. या शाळेच्या इमारतीचे अनावरण श्रीमंत बापूसाहेब महाराजांच्या हस्ते २९ एप्रिल, १९२७ रोजी झाले. या प्रसंगी त्यांनी शाळेच्या उपक्रमामध्ये सहभागी असलेल्या सर्वांचे कौतुक तर केलेच; शिवाय अशा शिक्षण विस्तारा करिता ज्यांनी सहकार्य केले त्यांची जाणीव समाजाने ठेवली पाहिजे असे प्रतिपादन केले. आज काळाच्या ओघात या परिसरातील सर्वांनाच या सर्वांचा विसर पडलेला आहे. सामाजिक जाणिवेचे भान लोपत चालले असताना शिक्षण हेच समाजाला मुल्याधिष्ठीत जीवन पध्दती उपलब्ध करुन देईल अशी बापूसाहेब महाराजांची धारणा होती. त्यांचे मडूरा येथील इंग्लीश स्कूलच्या इमारत अनावरण प्रसंगियांनी केलेले ऐतिहासिक भाषण पुढील प्रमाणे,

‘सदरहू शाळा सुरु कल्यावर आपले कर्तव्य संपले असे न मानता, श्री. वालावलकर हे या शाळेच्या कामाकडे व प्रगतीकडे विशेष लक्ष देत आहेत. ही फार समाधानाची गोष्टी आहे शाळेतील मुलांना खेळण्यासाठी क्रिकेट व फुटबॉल या खेळाची साधने त्यांनी घेऊन दिली आहेत. हल्ली येथील शाळेत बालवीर संस्था सुझाली त्यावेळी गरीब मुलांस त्यांनी कपडयांसाठी मदत केली आहे. यावरुन असे दिसून येते की, मुलांच्या शारीरिक शिक्षणाकडे त्यांचे लक्ष आहे. हिंदुस्थानातील शिक्षण पध्दतीतील मोठा दोष म्हटला म्हणजे ते अगदी एकांगी व पुस्तकी असते. मुलांच्या शारीरिक व नैतिक विकासाकडे आजपर्यंत जवळ जवळ पुर्णपणे दुर्लक्ष करण्यात आले होते; परंतु हल्ली काही वर्षे या प्रश्नाकडे लोकांचे लक्ष जात आहे ही आनंदाची गोष्ट आहे.‘

‘बालवीर म्हणजे बॉयस्काऊट या चळवळीपासूनही राष्ट्राचे फार मोठे कल्याण होण्यासारखे आहे. या चळवळीमुळे लहान वयापासून मुलांना शिस्तीने व एकजुटीने वागण्याची सवय लागून स्वावलंबी होण्यास मदत होते या त्यांच्या ठिकाणी उपजत असलेल्या देशाभिमान, भुतदया वगैरे सदगुणांचा विकास होतो. त्यामुळे ते चांगले नागरिक होतील यातशंका नाही. बॉयस्काउट शिक्षकांनीया चळवळीच्या मूळ हेतुकडे लक्ष देऊन मुलांस शिक्षण देताना त्यांच्या मनावर सदगुणांचे महत्व ठसविण्याकडे व त्यांच्या नैतिक वाढीकडे विशेष लक्ष दिले पाहिजे.’

विद्यादान हे सर्व दानात श्रेष्ठ आहे.

विद्यादान हे सर्व दानात श्रेष्ठ आहे असे आमचा धर्म सांगतो व या प्रकारच्या दानाचे महत्व आज समाज ओळखू लागला आहे. हे राष्ट्राच्या उध्दाराचे सुचिन्ह आहे. विद्या हा राष्ट्राच्या उन्नतीचा पाया आहे. ऐहिक कल्याण सोडून देऊन पारमार्थिक कल्याणाकडे लक्ष दिले तरी अज्ञानाचा नाश होऊन ज्ञान प्राप्त होणे आवश्यक असल्यामुळे विद्यादान करण्याचे पुण्य विशेष आहे.

झटून अभ्यास करणे हे शाळेतील विद्यार्थ्यांचे कर्तव्य आहे. अभ्यास करताना त्यांनी आपल्या आरोग्याकडे लक्ष द्यावे. क्रिकेट, खो–खो, आट्यापाट्या वेगैरे खेळ खेळणे किंवा इतर काहीतरी व्यायाम नियमितपणे करतात की नाही यावर लक्ष ठेवले पाहिजे.

शिक्षण प्रसार

प्रगत शैक्षणिक दृष्टीकोन ठेवल्यामुळे त्या काळात या भागामध्ये शिक्षणाचा पध्दतीशीर प्रचार व प्रसार झाला. संस्थानातील प्रत्येकखेडयात मराठी चौथीपर्यंत शिक्षण देणा–या शाळा स्थापन झाल्या. त्यांनी माध्यमिक शिक्षणाच्या प्रचारासाठी खूप प्रयत्न केले होते. कुडाळ – आरोंदा वेगैरे ठिकाणी माध्यमिक शाळा सुरु झाल्या तसेच संस्थानातील मोठ्या वस्तीच्या गावातून इंग्रजी तिसऱ्या इयत्तेपर्यंत शिक्षण देणाऱ्या अँग्लोव्हर्नाक्युलर शाळा सुरु करण्यात आल्या. सावंतवाडीत मुलींसाठी मोफत हायस्कूल सुरु झाले. त्यामुळे त्यावेळी संस्थानच्या भागातील साक्षरतेचे प्रमाणे शेकडा १७% पर्यंत पोहोचले होते. त्यांनी अनेक विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणासाठी मदत केली होती.

महाविद्यालयाची वाटचाल

राणी पार्वतीदेवी कॉलेज

सावंतवाडीचे थोर राजे श्रीमंत बापूसाहेब महाराज यांचे दिनांक ४ जुलै, १९३७ साली पुणे मुक्कामी दुर्देवाने अपघाती निधन झाले. त्यावेळी युवराज शिवराम राजे भोसले अवघे १० वर्षाचे असल्यामुळे संस्थानाचा राज्यकारभार चालविण्यासाठी स्व. राजमाता पार्वतीदेवी या स्व. श्रीमंत बापूसाहेब महाराजांच्या इच्छेनुसार सर्वाधिकार संपन्न रिजंट झाल्या, व त्यांनी स्व. बापुसाहेब महाराजांच्या ध्येय धोरणानुसार राज्यकारभार चालविण्याचे ठरविले.

आपल्या राज्यात शिक्षणाचा प्रसार व्हावा आणि आपल्या संस्थानातील मुलांना उच्च शिक्षणाची सोय उपलब्ध व्हावी असे स्व. बापूसाहेब महाराजांना सतत वाटत असल्यामुळे राजमाता पार्वतीदेवी यांच्या प्रेरणेने सावंतवाडीत १९४५ साली राणी पार्वतीदेवी कॉलेज सुरु झाले. काही अडचणीमुळे या कॉलेजचे स्थलांतर बेळगांव येथे करणे भाग पडले. म्हणून आज बेळगांवातील ख्यातनाम राणी पार्वतीदेवी कॉलेज हे बेळगांवला सावंतवाडीने दिलेली भेट आहे असे आम्हां सावंतवाडीकरांना अभिमानाने सांगता येते.

दक्षिण रत्नागिरी जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळ

सन १९४७ मध्ये भारतातील इतर संस्थांना प्रमाणे सावंतवाडी संस्थानचेही भारतीय संघराज्यात विलिनीकरण झाले. स्वातंत्र्येत्तर काळात प्रगतीचा वेग चौफेर वाढला. लोकांच्या आशा आकांक्षा उंचावल्या. शिक्षणाची वाढती मागणी पुढे येऊ लागली. अशा वेळी सावंतवाडीत उच्च शिक्षणांची गरज तीव्रतेने जाणवू लागली.

उच्च शिक्षणांची सोय करु शकेल अशी शिक्षण संस्था स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला व श्रीमंत शिवरामराजे यांची एक सदस्यीय समिती, या निर्णयाची पूर्तता करण्यासाठी नियुक्ती करण्यात आली. त्यांच्या प्रेरणेतून सन १९६० साली दक्षिण रत्नागिरी जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळ, या नावाने शिक्षण संस्था स्थापन करण्यात आली. दक्षिण रत्नागिरीतील देवगड, मालवण, वेंगुर्ला, कणकवली, कुडाळ व वैभववाडी या भागातील हुशार पण गरजू विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण मिळावे हाच उददेश या संस्थेने आपल्यापुढे ठेवला होता.

सत्यविलास पॅलेस

शिक्षण संस्था सुरु करताना तिच्यासाठी उपयुक्त इमारतीचा प्रश्न निर्माण झाला. त्यावेळी दक्षिण रत्नागिरी जिल्हा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष माजी आमदार श्रीमंत स्व. शिवरामराजे भोंसले यांच्या औदार्यामुळे त्यांचा सत्यविलास पॅलेस संस्थेस लाभला. फक्त पॅलेस देऊन ते थांबले नाहीत तर त्याच्या सभोवताली असलेली सारी जमीन नाममात्र भाडयाने संस्थेला दिली. त्यामुळे संस्थेला आपल्या वाढत्या व्यापाबरोबर नवनव्या इमारतीही उभ्या करता आल्या.

अनेक उदार व्यक्ती पुढे आल्या आणि त्यांनी दिलेल्या भरधोस देणग्यांमुळे या इमारती उभारणे शक्य झाले. स्वतः राजेसाहेबांनी आपले आतेभाऊ धारचे महाराज स्व. आनंदराव पवार यांच्याकडून मोठी देणगी मिळवून एक भव्य आणि सुंदर हॉलही बांधून दिला. तसेच स्व. वसंतराव शेठ केसरकर, श्री. माधवराव मसुरकर व स्व. रामभाऊ परुळेकर यांनीही आपल्या उदार देणगीतून संस्थेला इमारती बांधून दिल्या. या सर्व व्यक्तींनी मंडळास उपकृत करुन ठेवले आहे.

महाविद्यालयाला पुणे विद्यापीठाकडून मान्यता मिळविण्यासाठी मोठी रक्कम ठेव म्हणून विद्यापीठाकडे ठेवणे आवश्यक होते. अल्पावधीत विद्यापीठाची अट वेळेवर पूरी करणे अशक्य होते. संस्थेची ही अडचण राजेसाहेबांनी रक्कम वेळेवर उपलब्ध करुन दूर केली आणि अशा तऱ्हेने महाविद्यालयाचा जीवन प्रवास सुरु झाला. श्रीमंत राजेसाहेबांनी सावंतवाडी परिसरातील तसेच दुरच्या भागातून येणा-या गरीब होतकरु विद्यार्थ्यांसाठी आपल्या राजवाड्याच्या परिसरात पॅलेस हॉस्टेल सुरु केले. त्यामुळे अत्यंत गरीब होतकरु विद्यार्थ्यांच्या बोर्डींगचा प्रश्न सुटायला मदत झाली. हॉस्टेलच्या ८- १० वर्षांच्या आयुष्यात येथे राहिलेल्या विद्यार्थ्यांना जेवणखाण, पुस्तके तर मिळालीच पण अभ्यासासाठी शांत प्रसन्न वातावरण व प्रोत्साहन मिळाले. त्यामुळे अनेक विद्यार्थ्यांना आपले शिक्षण पुरे करण्याची संधी उपलब्ध झाली. या हॉस्टेलमधून बाहेर पडलेले उच्च विद्याविभूषित विद्यार्थी आज सरकारी व खाजगी नोकरीत मोठया हुद्यावर कार्यरत आहेत.

संस्थेचे आधारस्तंभ

स्व. श्रीमंत शिवरामराजे भोंसले (संस्थापक अध्यक्ष)

(जन्म - १३ ऑगस्ट, १९२७, स्वर्गवास - १३ जुलै, १९२५)

श्रीमंत शिवरामराजे भोंसले यांनी या दुर्गम परिसरात शिक्षणाचा विकास केला. ते राजेसाहेब म्हणून ओळखले जात. श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय स्थापन करुन त्यांनी येथील दुर्गम प्रदेशातील मुला - मुलींना उच्च शिक्षणाचे दालन खुले केले. आपल्या पूज्य पिताजींच्या नावाने त्यांनी उभे केलेले महाविद्यालय त्यांच्या महान पित्याचे अलौकिक स्मारक बनले आहे. त्याचबरोबर हे महाविद्यालय म्हणजे स्व. राजेसाहेबांच्या लोकोपयुक्त कार्याचे द्योतक आहे. त्यांनी स्वातंत्र्योत्तर काळात समाजकारण व राजकारण यामध्ये स्वत:ला झोकून दिले. एक आदर्श, चारित्र्यवान, निरपेक्ष, तसाच निष्कलंक नेता म्हणून ते अखेरपर्यंत ओळखले गेले. त्यांनी पाचवेळा विधानसभेवर निवडून येऊन विविध समित्यांच्या माध्यमातून अनेक लोकपयोगी कामांना चालना दिली. ते महाराष्ट्र राज्य हस्तकला महामंडळाचे १९८० ते १९९१ पर्यंत अध्यक्ष होते. त्यांनी या काळात महाराष्ट्रातील हस्तकलेचे पुनरुज्जीवन करुन तिला जगात सन्मान प्राप्त करुन दिला. एक सिंहासनाधिष्ठीत राजा असूनही त्यांनी आपल्या राजेपणाचा वा विव्दत्तेचा गर्व कधीच बाळगला नाही. सामान्यापासून असामान्यपर्यंत ते सर्वांशी अत्यंत सहजतेने आणि साधेपणाने वागून त्यांची विचारपूस करीत.

स्व. राजमाता श्रीमंत सत्वशीलादेवी भोंसले
(जन्म – २ सप्टेंबर १९३५, स्वर्गवास – १८ जुलै, २०१८)

राजमाता श्रीमंत सत्वशीलादेवी भोंसले या १९८१ पासून आजपर्यंत सातत्याने सिं.जि.शि.प्र.मंडळाच्या कार्याध्यक्षा म्हणून कार्यरत होत्या. महाविद्यालयाच्या कार्यक्रमामध्ये रस घेवून त्या जातीनिशी सहभागी होवून मार्गदर्शन करीत. महाविद्यालयाच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी त्या सतत प्रयत्नशील होत्या. पेंटींग, मणीकाम, विणकाम एम्ब्रायडरी इ. हस्तकलामध्ये त्यांचा हातखंडा होता. यासाठी त्यांना अनेक राज्यस्तरीय पारितोषिके मिळालेली आहेत. आपल्या राजवाड्यामध्ये गंजिफा, पेंटिंग इ. हस्तकलांमध्ये मग्न असत. तसेच त्या इतर हस्तकलाकाराना मार्गदर्शन व सहकार्य करीत.

राजेसाहेब श्रीमंत खेमसावंत भोंसले (अध्यक्ष - सिं. जि. शि. प्र. मंडळ, सावंतवाडी)

सावंतवाडीच्या राजघराण्यातले सहावे खेमसावंत राजे आहेत. त्यांचे पूर्व माध्यमिक शिक्षण उटी मुक्कामी झाल्यावर प्राथमिक – माध्यमिक शिक्षण त्यांनी सोंडूर (कर्नाटक) येथे पूर्ण केले. श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडीमधून पदवीपूर्ण विज्ञान परीक्षा विशेष प्राविण्यासह प्रथम वर्गात उत्तीर्ण झाल्यावर त्यांनी सुरतकल (कर्नाटक) येथील अभियांत्रिकी कॉलेजमधून बी.टेक. ही पदवी पहिल्या वर्गात संपादन केली. १९९५ मध्ये त्यांनी कायद्याची पदवी पहिल्या वर्गात संपादित केली. ते एक हुशार, खिलाडू व शिस्तप्रिय व्यक्ती म्हणून ओळखले जातात. व्यायाम, नेमबाजी, बॉडी बिल्डींग इत्यादी क्षेत्राबददल त्यांना विशेष आवड आहे. त्यांना संगणक तंत्रज्ञानाची सखोल जाण आणि आवड आहे.

श्रीमंत युवराज लखमराजे भोंसले (कार्यकारी विश्वस्त)

प्राथमिक शिक्षण बेळगांव येथे तसेच ज्युनिअर कॉलेजचे शिक्षण हसाराम रिझुमल महाविद्यालय, चर्चगेट मुंबई येथून पूर्ण केले. दादर, मुंबई येथून त्यांनी Indian Institute of Hostel Management मधून पदवी संपादन केली. त्यानंतर Culinary Institute of America मधून बेकिंग आणि पेस्ट्री ची २ वर्षाची असोसिएट पदवी घेतली आहे.

श्रीमंत सौ. शुभदादेवी खेमसावंत भोंसले राणीसाहेब (चेअरमन व विश्वस्त)

जे.जे. स्कूल ऑफ आर्टस, मुंबई मधून इंटेरिअर डेकोरेशनचा अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे. त्या रोटरी एक्सचेंज कार्यक्रमाच्या निमित्ताने ऑस्ट्रेलियामध्ये ०१ वर्ष वास्तव्यास होत्या. त्यांनी मलेशिया, इंग्लंड, जर्मनी, फ्रान्स, स्वित्झर्लंड, अमेरिका, नेपाळ, दुबई इ. देशांचे अभ्यास दौरे केले आहेत. त्यांना कलाक्षेत्राची विशेष रुची आहे. त्या सावंतवाडी लॅकरवेअर्सच्या भागीदार आहेत. श्रीमंत राणीसाहेब संस्कारक्षम आणि दर्जेदार शिक्षणाच्या पुरस्कर्त्या आहेत.

श्रीमंत युवराज्ञी उर्वशीराजे भोंसले (विश्वस्त)

युवराज्ञी उर्वशीराजेचे प्राथमिक शिक्षण जोझोपस कॉन्व्हेंटस पाचगणी येथे झाले ११ वी १२ वीचे शिक्षण ज्योती निवास बेंगलोर येथे झाले. पदवीचे शिक्षण बॅचलर ऑफ अकौन्टींग फायनान्स हसाराम रिझुमल महाविद्यालय, चर्चगेट मुंबई येथून पूर्ण केले. त्यांनी मास्टर्स इन कार्बन फायनान्स ही डिग्री एडीनबर्ग विद्यापीठ, स्कॉटलंड येथून संपादित केली आहे.

श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय

हि.हा.स्व. शिवरामराजे भोसले यांनी गोरगरिबांच्या मुलामुलींना उच्च शिक्षणाची संधी मिळावी, या उद्देशाने सन १९६१ मध्ये हे महाविद्यालय केवळ १०० विद्यार्थ्यांवर सुरु केले. आज या महाविद्यालयात २५०० हुन अधिक विद्यार्थी कला, वाणिज्य तसेच विज्ञान, पदवी व पदव्युत्तर विभागात शिक्षण घेत आहेत. आज हे महाविद्यालय संपूर्ण कोकणात एक आदर्श, दर्जेदार व शिस्तप्रिय महाविद्यालय म्हणून ओळखले जाते. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी या महाविद्यालयात जाणीवपूर्वक प्रयत्न केले जातात. महाविद्यालयास २००५–०६ साली मुंबई विद्यापीठाने ग्रामीण भागातील बेस्ट कॉलेज म्हणून गौरविले आहे. राष्ट्रीय मूल्यमापन व अधिस्वीकृती परिषद (नॅक) बेंगलोर या संस्थेकडून मे २०१९ दि. ७ व ८ रोजी महाविद्यालयाचे पुर्नमुल्यांकन झाले. नॅकच्या या तिस–या फेरीत मुल्यांकनाची नवीन पध्दत अवलंबली आहे. या मुल्यांकनामध्ये महाविद्यालयास 'अ' श्रेणीसह सी.जी.पी.ए. ३.०६ गुण मिळाले.

आज महाविद्यालयाचा भौतिक कायापालट होत असताना रसायनशास्त्र विभागाची पदव्युत्तर प्रयोगशाळा, भौतिकशास्त्र, प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र विभागाच्या आधुनिक उपकरणांनी सुसज्ज असलेल्या प्रयोगशाळा, अद्ययावत असे संगणक कक्ष, अद्ययावत जिमनॅशियम, शुटींग रेंज, मुर्तीच्या वसतीगृहाचा विकास व भव्य सभागृह, कार्यालयीन संगणकीकरण सुसज्ज इमारत महाविद्यालयाच्या आवारातील अंतर्गत रस्ते असे अनेक प्रकल्प पूर्णत्वास आलेले आहेत. स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र, योगा आणि ध्यानधारणा, करिअर मार्गदर्शन केंद्र, कौशल्य विकास केंद्र, ई केंद्र, नवोपक्रम विकास केंद्र, नोकरीसंदर्भात मार्गदर्शन या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालय अविरत प्रयत्नशील आहे.

संस्थेचे अध्यक्ष राजेसाहेव खेमसावंत भोसले, स्व. राजमाता सत्वशीलादेवी भॉसले, चेअरमन श्रीमंत शुभदादेवी भोंसले तसेच युवराज लखमराजे भॉसले व नियामक मंडळाचे सदस्य यांच्या मार्गदर्शनाने शैक्षणिक व भौतिक विकासाकडे विशेष लक्ष केंद्रीत केलेले आहे.

सध्या महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांच्या सर्वागीण विकासासाठी पुढील सेवा आणि सुविधा उपलब्ध आहेत.

श्रीमंत राणी पार्वतीदेवी साहेब ग्रंथालय व अभ्यासिका

महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयामध्ये ५५,००० हून अधिक पुस्तके आहेत. तसेच ४४ जर्नल्स, N-LIST व Institutional Repository च्या माध्यमातून ई - बूक व ई - जर्नल्स मिळविता येतात. वाचकांसाठी मुक्तदार पध्दतीचा (Open accesss) वापर करण्यात आला आहे. विद्यार्थ्यांसाठी पुस्तके देव-घेव करण्यासाठी बारकोड तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यात येत आहे व जझअउ च्या सहाय्याने पुस्तके शोधता येतात.

जिमखाना / जिमनॅशियम

क्रीडा विभागात अनेक खेळांची सोय उपलब्ध आहे. सुसज्ज जिमनॅशियम, व्यायाम, खेळ वेगैरे बाबत प्रशिक्षित प्रशिक्षकांचे मार्गदर्शन गरजेनुसार उपलब्ध करुन दिले जाते. विशेष क्रीडा नैपुण्य दाखविणाऱ्याना विद्यार्थ्यांना फी नादारी तसेच इतर आर्थिक सवलती वा सहाय्यासाठी विचार केला जातो.

राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS)

अभ्यासक्रमामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेला अनन्यसाधारण महत्व दिले जात आहे. विद्यार्थी स्वयंसेवकांनी शिक्षणाबरोबर समाजकार्यही करावयाचे आहे. या योजनेव्दारे कला, पथक, नियोजनाअंतर्गत दत्तक खेडे, ग्रामोव्दार, व वृक्षारोपण इत्यादी कार्यक्रम पार पाडले जातात. वर्षभरात नियमाप्रमाणे १२० तास समाजकार्य करणा-या विद्यार्थ्यांनाच विद्यापीठातर्फे प्रमाणपत्र व परीक्षेमध्ये १० अतिरिक्त गुणांचा फायदा मिळतो

राष्ट्रीय छात्र सेना NSS (विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांच्याकरिता)

महाविद्यालयीन जीवनात व्यक्तीमत्व विकासालाही महत्व आहे. या दृष्टीने महाविद्यालयात राष्ट्रीय छात्र सेना विभागांतर्गत आर्मी तसेच नेव्ही विभाग कार्यरत आहेत. प्रत्येकी ४५ विद्यार्थ्यांना यामध्ये प्रवेश दिला जातो. नोकरीच्या, मुलाखतीच्या वेळी उमेदवारांची निवड करताना राष्ट्रीय छात्र सेना सी प्रमाणपत्र प्राप्त विद्यार्थ्यांना प्राधान्य दिले जाते. बी व सी प्रमाणपत्र उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र मिळते.

आजिवन अध्ययन कार्याविस्तार (DLLE)

विद्यार्थ्यांच्या अंगभूत कौशल्यांना आणि व्यक्तिमत्व गुणांना वाव मिळावा तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्व गुण विकसित होण्यासाठी, विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक समस्यांची जाणीव होण्यासाठी व विद्यार्थी समाजाभिमुख बनविण्याच्या हेतून हा विभाग कार्यरत आहे. या विभागाच्या उपक्रमांमध्ये सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाच्या अंतिम सत्राच्या परीक्षेसाठी १० श्रेयांकांचा लाभ घेता येतो.

विद्यार्थी ग्राहक सहकारी भांडार

भांडारात स्टेशनरी, निरनिराळे फॉर्म, ट्यूटोरीयलसाठी वहया, जर्नल्स इ. शिक्षणोपयोगी साहित्य मिळते त्याचा विद्यार्थ्यांना अधिकाधिक फायदा होतो.

विद्यार्थी सहाय्यक निधी (SAF)

या योजनेअंतर्गत हुशार, गरजू व होतकरु विद्यार्थ्यांना पुस्तके, स्टेशनरी, परीक्षा फी वगैरेसाठी आर्थिक सहाय्य देण्यात येते. या करिता विद्यार्थ्यांनी मा. प्राचार्यांकडे अर्ज करावा. यासाठीचे अर्ज विद्यार्थी ग्राहक भांडारात उपलब्ध असतात.

राजमाता शांतादेवी गायकवाड, बडोदे मुलींचे वसतीगृह

महाविद्यालयाच्या परिसरात सर्व सोयींनी युक्त असे मुलींचे वसतीगृह उभे करण्यात आले आहे. सर्व सुविधांनी युक्त अशा या वसतीगृहातील निवासाकरिता फर्स्ट कम फर्स्ट या तत्वावर प्रवेश देण्यात येतो. वसतीगृहात प्रवेश घेऊ, इच्छिणाऱ्या विद्यार्थीनींनी अथवा त्यांच्या पालकांनी प्रवेशाकरिता मा. प्राचार्यांशी संपर्क साधावा.

दूर बहिस्थ शिक्षण विभाग (IDOL)

या उपक्रमांतर्गत बहि:स्थ स्वरुपातील मुंबई विद्यापीठाचे अभ्यासक्रम राबविण्याकरिता महाविद्यालयात सोय केली आहे. यामुळे परिसरातील नोकरी व्यवसाय करणा–या युवावर्गास उच्च शिक्षण घेण्याची संधी प्राप्त झालेली आहे.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ अभ्यासकेंद्र

या परिसरातील विद्यार्थ्यांना फावल्या वेळेत उच्च शिक्षण व संशोधन स्वरुपाचे अभ्यासक्रम पुरे करता यावेत या उददेशाने य.च.म.मु. विद्यापीठाने ही ज्ञानगंगा या परिसरात आणण्याचे काम संस्थेने केलेले आहे. या अभ्यासक्रमाचा लाभ शिक्षण घेता दुसरी एखादी पदवी घेता येणे तसेच नोकरी वा व्यवसाय करणा–या प्रौढ वर्गास मोठ्या प्रमाणात झालेला आहे. या अभ्यासक्रमांच्या बरोबर अधिक माहिती करिता केंद्र संयोजक यांच्याशी संपर्क साधावा. या अभ्यासक्रमाचे स्वरुप पुढीलप्रमाणे महाविद्यालयामध्ये या अंतर्गत **B.A. Journalism** हा अभ्यासक्रम सुरु आहे.

प्रवेश प्रक्रिया

प्रवेशाबाबतच्या सूचना

सन २०२६-२०२७ या शैक्षणिक वर्षात प्रथम वर्ष कला / वाणिज्य / विज्ञान या शाखेत प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचा प्रवेश अर्ज ऑफलाईन भरावयाचा असून विद्यार्थी ग्राहक भांडारात उपलब्ध आहे. संबधित अर्ज प्रवेश समिती कडून तपासून त्यावर संबंधीत शिक्षकांची सही घेऊन त्यानंतर विद्यार्थ्यांनी http://muugadmission. samarth.edu.in(Autonomous) मुंबई विद्यापीठाच्या व http://enrollonline. co.in/Registration/Apply/SPKMS या कॉलेजच्या वेबसाईट वरून ऑनलाईन अर्ज भरून फी कार्यालयात भरावयाची आहे.

तात्पुरता प्रवेश

अन्य ठिकाणी प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना तात्पुरता प्रवेश घेता येतो. तथापी अशा विद्यार्थ्यांना संपूर्ण फी भरावी लागते.

सदर विद्यार्थ्याला तात्पुरता प्रवेश दिला जाईल. प्रवेश कायम करण्याकरिता विद्यार्थ्याला खालील कागदपत्रांची आवश्यकता आहे.

* Leaving Certificate / Transference Certificate (Original) २ झेरॉक्स प्रतीसहीत.
* Migration Certificate २ झेरॉक्स प्रतीसहीत.
* Document Verification २ झेरॉक्स प्रतीसहीत.
* १० वी व १२ वीच्या गुणपत्रकांची ३ झेरॉक्स प्रतीसह.

zerox ३ प्रतीत सादर करणे. हा प्रवेश तात्पुरत्या स्वरुपाचा असून सदरची कागदपत्रे जोडल्याशिवाय मुबिंई विद्यापीठाकडून प्रवेश कायम केला जात नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी. (प्रथम वर्ष विद्यार्थ्यांकरिता)

द्वितीय वर्षी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी सेमी १ व २ व तृतीय वर्षाकरिता सेमी १,२,३ व ४ ची गुणपत्रिकेच्या साक्षांकीत प्रती.

३) द्वितीय व तृतीय वर्गात अन्य महाविद्यालयातून प्रवेश घेणाऱ्यांनी प्रवेश अर्जासोबत online Transference Certificate जोडणे आवश्यक आहे. त्याशिवाय आपला प्रवेश कायम होणार नाही. सर्व विद्यार्थ्यांनी प्रवेश अर्जासोबत आधार कार्ड जोडणे आवश्यक.

४) मागास वर्गीय (SC/ST/DT/NT/SBC/OBC) व ESBC (आर्थिकदृष्ट्या मागास) विद्यार्थी असल्यास जातीच्या प्रमाणपत्राची छायांकित प्रत)

जे विद्यार्थी जातीचा दाखला जोडून प्रवेश घेणार आहे. अशा विद्यार्थ्यांनी MAHADBT या website सुरू झाल्यानंतर scholarship चा online अर्ज भरून योग्य त्या कागदपत्रासोबत कार्यालयात सादर करावयाचा आहे. जे विद्यार्थी scholarship चा online form भरणार नाही त्यांना पूर्ण फी भरावी लागेल याची नोंद घ्यावी.

Open category चे विद्यार्थी राजश्री छत्रपती शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना (EBC) या योजनेचा लाभ घेऊ शकतात. या योजनेचा लाभ दोन अपत्यापर्यंतच अनुज्ञेय आहे. या विद्याथ्यांनी देखील scholarship चा online अर्ज भरून योग्य त्या कागदपत्रासोबत कार्यालयात सादर करावयाचा आहे. जे विद्यार्थी scholarship चा online form भरणार नाही त्यांना पूर्ण फी भरावी लागेल याची नोंद घ्यावी.

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या मुलांनी सवलतीच्या अर्जासोबत गुणपत्रिका, आधारकार्ड, रेशनिंग कार्डची छायांकित प्रत दोन प्रतीत कार्यालयात जमा करावयाची आहे. (अर्ज कॉलेज ग्राहक भांडारात मिळेल. ज्या विद्यार्थ्यांचे पालकाच उत्पन्न रु. ८,००,००० पेक्षा कमी असेल त्या विद्यार्थ्यांच्या ई.बी.सी.फफ्री. माफफ्रीसाठीचा अर्ज सादर करताना पुढील कागदपत्रांची पूर्तता करावी.

प्रवेशासाठी जोडावे लागणारे दाखले

प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्ष बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी. या वर्गात प्रवेश घेण्यासाठी प्रवेश अर्जासोबत पुढीलप्रमाणे दाखले जोडावे लागतात.

१) कनिष्ठ महाविद्यालय सोडल्याचा मुळ दाखला व त्याची साक्षंकित प्रत. उच्च माध्यमिक परीक्षेचे मुळ गुणपत्रकाच्या ३ साक्षांकित प्रती. **(प्रथम वर्ष विद्यार्थ्यांकरिता)**

२) इतर राज्यातून येणा–या विद्यार्थ्यांनी Leaving / Transference certificate, 10th व 12th Mark List, 12th Passing Cert, Migration Certificate, Document Verification (original) with

विद्यार्थी/पालक यांच्याकडे खालीलपैकी एक वा अधिक गोष्टी असल्यास शासन परिपत्रक क्रमांक एनजीसी/२०११/ई.बी.सी./प्र.क्र.७४/मशि.२/२५–०५–२०१२ दि. ७/०६/२००२ नुसार विद्यार्थी ई.बी.सी. सवलत मिळण्यास अपात्र ठरतात.

- मे. तहसिलदार यांनी दिलेल्या सन २०२६-२७ च्या उत्पन्नाच्या दाखल्याची छायांकित प्रत (मर्यादा ८ लाखापर्यंत)
- वय आणि अधिवास प्रमाणपत्र (Domicile Certificate)
- आधारकार्डची छायांकित प्रत.
- रेशनिंग कार्डची छायांकित प्रत सदर योजनेचा लाभ दोन अपत्यांपर्यंतच अनुज्ञेय आहे.
- मागील वर्षी उत्तीर्ण झालेल्या गुणपत्रिकेची छायांकित प्रत
- संबंधित विद्यार्थ्यांच्या बँक पासबुकची प्रथम पृष्ठांची छायांकित प्रत आधारकार्ड लिंक असलेले बँक पासबुक
- शैक्षणिक खंड असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी ॠर उशीींळषळलरींश
- प्रवेश पावती/परीक्षा पावतीची छायांकित प्रत.

५) बी.एस्सी. आय.टी. व बी.एस्सी. संगणकशास्त्र शाखेमध्ये प्रवेश घेताना इ. १२ वीमध्ये गणित विषयासह शास्त्र शाखेत ४५% पेक्षा जास्त गुण घेवून उत्तीर्ण होणे अनिवार्य आहे.

६) विद्यापीठ एनरोलमेंट अर्ज हा ऑनलाईन भरावयाचा आहे.अर्ज भरण्याची जबाबदारी ही सर्वस्वी त्या विद्यार्थ्याची राहणार आहे.

१) विद्यार्थ्यांनी विचारपूर्वक शाखा व विषय निवडावेत. प्रवेश घेतल्यावर शाखा व विषय बदलता येणार नाहीत. विशिष्ट अशा परिस्थितीत शाखा व विषय बदलून देण्याचा अधिकार मा. प्राचार्यांना राहील. त्यासाठी नियमानुसार शाखा/विषय बदल फी भरावी लागेल.

महाविद्यालयात उपलब्ध असणार अभ्यासक्रम आणि विषय

अनुदानीत				विना अनुदानीत			
बी.ए.	बी.कॉम.	बी.एस्सी.	बी.कॉम.	बी.एस्सी.	एम.ए.	एम.कॉम.	एम.एस्सी.
मराठी	ॲडव्हान्स अकौंन्टसी	वनस्पती शास्त्र	बँकींग ॲण्ड इन्श्युरन्स	संगणक शास्त्र	हिंदी	ॲडव्हान्स अकौंन्टसी	वनस्पती शास्त्र
हिंदी	व्यवसाय व्यवस्थापन	रसायन शास्त्र		Information Technology	इंग्रजी	B. Com. (B&I)	रसायन शास्त्र
इंग्रजी		भौतिकशास्त्र		Data Science	अर्थशास्त्र		प्राणीशास्त्र
अर्थशास्त्र		प्राणीशास्त्र			भूगोल		
भूगोल		गणित					
मानसशास्त्र		वनस्पतीशास्त्र					

विद्यार्थ्यांनी उपलब्ध अभ्यासक्रमातून एक ग्रुप निवडावयाचा आहे.

पीएच.डी.

कला शाखा

* इंग्रजी
* भूगोल
* हिंदी

विज्ञान शाखा

* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र

उपलब्ध अभ्यासक्रम (पदवीस्तर) अनुदानित

FACULTY OF ARTS

FYBA-

Select any One Subject Group of the following (खालीलपैकी कोणताही एक विषय ग्रुप निवडा व निवडलेल्या विषय ग्रुप पैकी कोणताही एक विषय प्रमुख विषय म्हणून निवडायचा आहे व तो विषय शेवटच्या कॉलम मध्ये लिहा) **(4+4+4 Credits) + (4+4+4 Credits)**

Group	Subject Combinations Select any ONE) SEM-I & II			(Use √ Mark)	प्रमुख विषय Major Subject
Group A	Economics	Geography	Marathi		
Group B	Marathi	Hindi	Economics		
Group C	Geography	Economics	English		
Group D	Psychology	English	Geography		
Group E	English	Psychology	Hindi		
Group F	Hindi	Marathi	Psychology		

Select the OPEN ELECTIVE (OE): (Select any ONE) (खालीलपैकी कोणताही एक विषय निवडा) **(02 Credits)**

No Open Elective is offered for Semester-I				
Sr. No.	Subject	Course Code	For SEM-II (Select Any ONE)	Use √ Mark
1	Botany	BTOE111	Nursery Management (नर्सरी व्यवस्थापन)	
2	Chemistry	CHOE111	Environmental Science (पर्यावरण शास्त्र)	
+	Mathematics	MTOE111	Mathematics for Competitive Exams-I (स्पर्धा परीक्षासाठी गणित-I)	
4	Physics	PHOE111	Solar Energy and It's Application (सौर ऊर्जा आणि त्याचे उपयोजन)	
5	Zoology	ZOOE111	Wildlife Conservation (वन्यजीव संवर्धन)	
6	Commerce	COOE101	Introduction to Banking (बँकिंगचा परिचय)	

Vocational Skill Course (VSC) (As per Group Choose any ONE of the following) **(2+2 Credits)**
(निवडलेल्या विषयी गटांपैकी जो विषय प्रमुख विषय (Major Subject) म्हणून निवडणार आहात त्या विषयाचा खालीलपैकी एक VSC निवडा)

Subject	Subject (SEM-I)	Use √ Mark	Subject (SEM- II)	Use √ Mark
Marathi	भाषांतर कौशल्य भाग -1		भाषांतर कौशल्य भाग -2	
Hindi	संभाषण एवं मंच संचालन		सृजनात्मक लेखन	
English	Writing Skills in English Paper -I		Writing Skills in English Paper -II	
Geography	Tools and Technique in Geography –I (भूगोलातील साधने आणि तंत्रे -I)		Tools and Technique in Geography –II (भूगोलातील साधने आणि तंत्रे -II)	
Economics	Indian Financial System –I (भारतीय वित्तीय प्रणाली –I)		Indian Financial System –II (भारतीय वित्तीय प्रणाली –II)	
Psychology	Counselling Skills and Techniques –I (समुपदेशन कौशल्ये आणि तंत्रे –I)		Counselling Skills and Techniques –II (समुपदेशन कौशल्ये आणि तंत्रे –II)	

Skill Enhancement Course (SEC) (As per Group Choose any ONE of the following) **(2+2edit)**
(निवडलेल्या विषयी गटांपैकी जो विषय प्रमुख विषय (Major Subject) म्हणून निवडणार आहात त्या विषयाचा खालीलपैकी एक SEC निवडा)

Subject	Subject (SEM-I)	Use √ Mark	Subject (SEM- II)	Use √ Mark
Marathi	व्यावहारिक मराठी भाग-1		व्यावहारिक मराठी भाग-2	
Hindi	प्रिंट-मीडिया लेखन एवं विज्ञापन		इलेक्ट्रॉनिक मीडिया और हिंदी	
English	Social Media & Blog Writing –I		English at Workplace –I	
Geography	Thematic Mapping Skills (विषयवार नकाशा कौशल्य)		Weather Mapping Skills (हवामानदर्शक नकाशा कौशल्य)	
Economics	Statistical Techniques in Economics –I (अर्थशास्त्रातील सांख्यिकी तंत्रे– I)		Statistical Techniques in Economics – II (अर्थशास्त्रातील सांख्यिकी तंत्रे – II)	
Psychology	Life Skill Development-I (जीवन कौशल्य विकास-I)		Life Skill Development-II (जीवन कौशल्य विकास-II)	

Ability Enhancement Course (AEC): **Compulsory** (2+2 Credits)

Sr. No.	Course Code	Semester	Title	Use √ Mark
1	ENAE101	Sem-I	Communication Skill in English-I	√
2	ENAE102	Sem-II	Communication Skill in English-II	√

Value Education Courses (VEC): **Compulsory** (2 Credits)

No Value Education Courses is offered for Semester-II				
Sr. No.	Course Code	Semester	Title	Use √ Mark
1	GEVE101	Sem-I	Environmental Education-I(पर्यावरण शिक्षण-I)	√

Indian Knowledge System (IKS): (As per Group Choose any ONE of the following) (2 Credit)

(निवडलेल्या विषयी गटांपैकी जो विषय प्रमुख विषय (**Major Subject**) म्हणून निवडणार आहात त्या विषयाचा खालीलपैकी एक **IKS** निवडा)

Subject	Subject (SEM-I)	Use √ Mark
Marathi	संत साहित्याची तोंडओळख	
Hindi	हिन्दी साहित्य में मानव मूल्य	
English	Indian Knowledge System	
Geography	Contribution of Ancient Indian Scholars in Development of Geography (भूगोलाच्या विकासात प्राचीन भारतीय विद्वानांचे योगदान)	
Economics	Contribution of Indian Economist in Economics (भारतीय अर्थशास्त्रज्ञाचे अर्थशास्त्रातील योगदान)	
Psychology	Indigenous Psychology (स्वदेशी मानसशास्त्र)	

Select the Co-Curricular Courses (CC): (Select any ONE) (खालीलपैकी कोणताही एक विषय निवडा) (2 Credits)

No Co-Curricular Courses is offered for Semester-I			
Sr. No.	Course Code	For SEM-II (Select any ONE)	Use √ Mark
1	NSCC101	NSS Studies-I	
2	NCCC101	NCC Studies-I	

SYBA:

Select One Subject Group of the following that you chose in FYBA

(FYBA मध्ये निवडलेलाच खालीलपैकी एक विषय ग्रुप निवडा. प्रमुख विषय शेवटच्या कॉलम मध्ये लिहा)

Group	Subject Combinations Select any ONE) SEM-III & IV			(Use √ Mark)	प्रमुख विषय Major Subject
Group A	Economics	Geography	Marathi		
Group B	Marathi	Hindi	Economics		
Group C	Geography	Economics	English		
Group D	Psychology	English	Geography		
Group E	English	Psychology	Hindi		
Group F	Hindi	Marathi	Psychology		

Select two subjects from the following from the subject group chosen in FYBA. (SEM-III &IV)
(FYBA मध्ये निवडलेल्या विषय ग्रुपमधून खालीलपैकी दोन विषय निवडा.) (4+4 Credit) & (4+4 Credit)

Subject. (SEM-III &IV)	Use √ Mark
Marathi	
Hindi	
English	
Geography	
Economics	
Psychology	

Select the OPEN ELECTIVE (OE) any one of the following that you chose in FYBA (4+4 Credit)
(FYBA मध्ये तुम्ही निवडलेल्या विषयाच कोणताही एक OE निवडा.)

Subject	Subject (SEM-III)	Use √ Mark	Subject (SEM- IV)	Use √ Mark
Botany	Mushroom Cultivation(मशरूमची लागवड)		Economic Botany (आर्थिक वनस्पतिशास्त्र)	
	Floriculture (फुलशेती)		Gardening(बागकाम)	
Chemistry	Water pollution: A case study (जलप्रदूषण: व्यष्टी अध्ययन)		Eco-Chemistry- I (पर्यावरणपूरक रसायनशास्त्र)	
	Chemistry in Everyday Life (दैनंदिन जीवनात रसायनशास्त्र)		Air pollution: A case study (वायू प्रदूषण: व्यष्टी अध्ययन)	
Mathematics	Mathematics for Competitive Exam-II (स्पर्धा परीक्षेसाठी गणित –II)		Vedic Mathematics-II(वैदिक गणित-II)	
	Vedic Mathematics-I(वैदिक गणित- I)		Quantitative Aptitude (परिमाणात्मक योग्यता)	
Physics	Basics of Computer Hardware & Microsoft Office(संगणक हार्डवेअर आणि मायक्रोसॉफ्ट ऑफिसची मूलभूत माहिती)		Acoustic Physics (ध्वनिक भौतिकशास्त्र)	
	Physics in Everyday Life (दैनंदिन जीवनात भौतिकशास्त्र)		Astronomy and Space Missions – I	
Zoology	Sericulture (रेशीम)		Ornamental Fish Aquarium (सजावटीचे मत्स्यालय)	
	Vermicomposting (गांडूळखत निर्मिती)		Ecology and Nature Resources (पर्यावरणशास्त्र आणि निसर्ग संसाधने)	
Commerce	Advertising-I (जाहिरात-I)		Advertising-II (जाहिरात-II)	
	Introduction to Insurance (विम्याचा परिचय)		Mutual Fund (म्युच्युअल फंड)	

Select the Skill Enhancement Course (SEC) any one of the following (2+2 Credit)
(निवडलेल्या विषयी गटांपैकी जो विषय प्रमुख विषय निवडला आहे त्या विषयाचा खालीलपैकी एक SEC निवडा)

Subject	Subject (SEM-III)	Use √ Mark	Subject (SEM- IV)	Use √ Mark
Marathi	मराठी: तंत्रज्ञान आणि प्रसार माध्यमे भाग-1		मराठी: तंत्रज्ञान आणि प्रसार माध्यमे भाग-2	
Hindi	हिंदी नाटक		संवाद लेखन	
English	Creative Writing In English - Paper - I		Creative Writing In English - Paper - II	
Geography	Topographical Mapping Skills (स्थलदर्शक नकाशा कौशल्य)		Computer Application in Geography (भूगोलात संगणकाचा उपयोग)	
Economics	Basic concepts of Research Methodology-I (संशोधन पद्धतीच्या मूलभूत संकल्पना-I)		Basic concepts of Research Methodology-II (संशोधन पद्धतीच्या मूलभूत संकल्पना-II)	
Psychology	Life Skill Development-III (जीवन कौशल्य विकास-III)		Life Skill Development-IV (जीवन कौशल्य विकास-IV)	

Select the Vocational Skill Course (VSC) any one of the following (2+2 Credit)
(निवडलेल्या विषयी गटांपैकी जो विषय प्रमुख विषय निवडला आहे त्या विषयाचा खालीलपैकी एक VSC निवडा)

Subject	Subject (SEM-III)	Use √ Mark	Subject (SEM- IV)	Use √ Mark
Marathi	व्यवसायिक मराठी-1		व्यवसायिक मराठी-2	

Hindi	हिंदी कहानी		श्रेष्ठ हिंदी कविता	
English	Professional English- Paper - I		Professional English- Paper - II	
Geography	Tools and Technique in Geography –III (भूगोलातील साधने आणि तंत्र --III)		Tools and Technique in Geography –IV (भूगोलातील साधने आणि तंत्र -IV)	
Economics	Tourism Concepts and Impacts		Tourism Business	
Psychology	Counselling Skills and Techniques –III (समुपदेशन कौशल्ये आणि तंत्रे –III)		Counseling Skills and Techniques –IV (समुपदेशन कौशल्ये आणि तंत्रे IV)	

Ability Enhancement Course (AEC): Compulsory **(2+2 Credits)**

Sr. No.	Course Code	Semester	Title	Use √ Mark
1	ENAE203	Sem-III	Business Communication in English-III	√
2	ENAE204	Sem-IV	Business Communication in English-IV	√

Value Education Courses (VEC): Compulsory **(02 Credits)**

Sr. No.	Course Code	Semester	Title	Use √ Mark
1	GEVE202	Sem-III	Environmental Education-I(पर्यावरण शिक्षण-II)	√

Select the Co-Curricular Courses (CC): (Select any ONE that you chose in FYBA)

(FYBA मध्ये तुम्ही निवडलेला कोणताही एक विषय निवडा) **(2+2 Credits)**

Course Code	Subject (SEM-III)	Use √ Mark	Course Code	Subject (SEM- IV)	Use √ Mark
NSCC202	NSS Studies-II		NSCC203	NSS Studies-III	
NCCC202	NCC Studies-II		NCCC203	NCC Studies-III	

TYBA :

Select one Major subject from the following from the subject group chosen in SYBA. (SEM-V &VI)
(SYBA मध्ये निवडलेल्या पमुख विषय गटातून खालीलपैकी एकच पमुख विषय निवडा.)

(22 Credit) & (22 Credit)

Major Subject. (SEM-V &VI)	Use √ Mark
Marathi	
Hindi	
English	
Geography	
Economics	
Psychology	

FACULTY OF COMMERCE

F. Y. B. COM.

Semester: I

Title of the Courses	Category of Courses
Accountancy & Financial Management- I	**Major 1**
Business Management-I	**Major 2**
Economics	**Major 3**
Mathematics and Statistical Techniques - I	**VSC**
Commerce - I	**SEC**
Business Communication-I	**AEC**
Environmental Studies-I	**VEC**
Indian Ethos in Commerce and Management	**IKS**
NCC Studies	**CC**
NSS Studies	**CC**

Semester: II

Title of the Courses	Category of Courses
Accountancy & Financial Management- II	**Major 1**
Business Management-II	**Major 2**
Business Economics-II	**Major 3**
Commerce - II(Service Sector)	**Minor 1**
Introduction to Banking	**OE 1**
Mathematics and Statistical Techniques - II	**VSC**
Business Economics - II	**SEC**
Business Communication-II	**AEC**
NCC Studies- I / NSS Studies -I	**CC**

S.Y.B.COM.

Semester: III

Title of the Courses	Category of Courses
Accountancy & Financial Management-III/BM-III	**Major 1**
Financial Accounting & Auditing -I/BM-IV	**Major 2**
Introduction to Insurance	**OE 3**
Business Law-I	**VSC**
Company Secretarial Practice-I	**AEC**
Accountancy & Financial Management-/BM (Related to Major)	**FP**

Semester: IV

Title of the Courses	Category of Courses
Accountancy & Financial Management-IV/BM-I	**Major 1**
Financial Accounting & Auditing -II/BM-II	**Major 2**
Commerce-IV	**Minor**
Business Law-II	**SEC**
Company Secretarial Practice-II	**AEC**
Accountancy & Financial Management-/ BM (Related to Major)	**CEP**
NCC Studies- III/ NSS Studies -III	**CC**

T.Y.B.COM.

Course	Advance Accountancy Group	Business Management Group
Major (Mandatory)	1) FAA – VII (04 Credits) 2) FAA – VIII (04 Credits) 3) FAA – IX (02 Credits)	1) BM- VII (04 Credits) 2) BM- VIII (04 Credits) 3) BM- IX (02 Credits)
Major (Elective)	4) FAA – X (04 Credits) (Default) OR 4) FAA – XI (04 Credits)	4.BM- X (04 Credits) (Default) OR 4. BM- XI (04 Credits)
Minor	5) Commerce-V (04 Credits)	5. Commerce-V (04 Credits)
VSC	6) FAA – XII (02 Credits)	6. BM-XII (02 Credits)
Field Project	**02 Credits**	**02 Credits**
	22 Credits	**22 Credits**

Curriculum of B.Com. (Banking and Insurance)

F.Y.B.B.I. Sem.- I

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Category of Course	No. of Credits
1	UGBIMJ-101	Principles and Practices of Banking & Insurance	Major	04
2	UGBIMJ-102	Fundamental Accounting - I	Major	02
3	BIOE101	Introduction to Banking Services-I	OE	02
4	BIOE102	Introduction to Insurance Services-I	OE	02
5	UGBIVSC-103	Mutual Fund	VSC	02
6	UGBISEC-104	Service Marketing	SEC	02
7	UGBIAEC-105	Quantitative Methods-I	AEC	02
8	UGBIVEC-106	Environmental Studies - I	VEC	02
9	UGBIIKS-107	Indian Ethos in Management of Banking & Insurance	IKS	02
10	UGBICC-108	NSS – I	CC	02
Total				22

F.Y.B.B.I. Sem.- II

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Category of Course	No. of Credits
1	UGBIMJ-201	Management Process and Organisational Behaviour	Major	04
2	UGBIMJ-202	Fundamental Accounting - II	Major	02
3	UGBIMN-203	E-Commerce	Minor	02
4	BIOE103	Introduction to Banking Services-II	OE	02
5	BIOE104	Introduction to Insurance Services-II	OE	02
6	UGBIVSC-204	Startups	VSC	02
7	UGBISEC-205	Introduction to Digital Marketing	SEC	02
8	UGBIAEC-206	Quantitative Methods II	AEC	02
9	UGBIVEC-207	Environmental Studies - II	VEC	02
10	UGBICC-208	NSS – II	CC	02
Total				22

S.Y.B.B.I. Sem.- III

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Categoryof Course	No. of Credits
1	AUCBIFSIII-MJ-301	Financial Decision-Making	Major	04
2	AUCBIFSIII-MJ-302	Direct Taxation Compliance and Implications	Major	04
3	AUCBIFSIII-MN-311	CRM in Banking and insurance	Minor	04
4	AUCBIFSIII-OE-321	Wealth Management I	OE	02
5	AUCBIFSIII-VSC-331	Laws Governing Banking and Insurance	VSC	02
6	AUCBIFSIII-AEC-341	Modern Indian Language - I	AEC	02
7	AUCBIFSIII-FP-352	Field Project	FP	02
8	AUCBIFSIII-CC-351	NSS III	CC	02
Total				22

S.Y.B.B.I. Sem.- IV

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Category of Course	No. of Credits
1	AUCBIFSIV-MJ-401	Data-Driven Decision Making in Banking and Insurance	Major	04
2	AUCBIFSIV-MJ-402	Security Analysis and Portfolio Management	Major	04
3	AUCBIFSIV-MN-411	Financial Management - I	Minor	04
4	AUCBIFSIV-OE-421	Wealth Management II	OE	02
5	AUCBIFSIV-SEC-432	Mutual Fund Management	SEC	02
6	AUCBIFSIV-AEC-441	Modern Indian Language - II	AEC	02
7	AUCBIFSIV-CEP-452	Social work practice with the elderly	CEP	02
8	AUCBIFSIV-CC-451	NSS – IV	CC	02
Total				22

T.Y.B.B.I. Sem.- V

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Categoryof Course	No. of Credits
1	AUCBIFSV-MJ-501	International Banking & Finance	Major	04
2	AUCBIFSV-MJ-502	Indirect Tax	Major	04
3	AUCBIFSV-MJ-503	Human Resource Management	Major	02
4	AUCBIFSV-MJE-504	Auditing I	MJE	04
5	AUCBIFSV-MN-511	Research Methodology	Minor	04
6	AUCBIFSV-VSC-531	International Business	VSC	02
7	AUCBIFSV-FP-552	Field Project	FP	02
Total				22

T.Y.B.B.I. Sem.- VI

Sr. No.	Course Code	Title of the Course	Category of Course	No. of Credits
1	AUCBIFSVI-MJ-601	Central Banking	Major	04
2	AUCBIFSVI-MJ-602	Financial Reporting and Analysis	Major	04
3	AUCBIFSVI-MJ-603	Business Ethics & Corporate Governance	Major	02
4	AUCBIFSVI-MJE-604	Auditing II	MJE	04
5	AUCBIFSVI-MN-611	Strategic Management	Minor	04
6	AUCBIFSVI-OJT-651	On Job Training	OJT	04
Total				22

FACULTY OF SCIENCE

List of Combinations : For F. Y. B. Sc. : Sem-I & II

Group –I	Chemistry, Mathematics, Physics (Theory and Practical)	NCC Studies/ NSS Studies
Group –II	Chemistry, Botany, Zoology (Theory and Practical)	NCC Studies/ NSS Studies

VOCATIONAL SKILL COURSE (VSC):

Group	Subjects		
		Sem-I	Sem-II
Group A	**Physics**	Experimental Physics-II	Experimental Physics-IV
	Chemistry	Chemistry Practical -I	Chemistry Practical - II
	Mathematics	Basics of Python Programming	Computing with Python
Group B	**Chemistry**	Chemistry Practical -I	Chemistry Practical-II
	Botany	Experimental Botany-I	Experimental Botany-II
	Zoology	Experimental in Zoology-I	Experimental Zoology-II

SKILL ENHANCEMENT COURSE (SEC): (Select Any ONE)

Sr. No.	Code	SEM-I (Select Any ONE)	Code	SEM-II (Select Any ONE)
1.	BOSE111	Mushroom Cultivation	BOSE112	Fruit Processing
2.	CHSE111	Industrial Chemistry-I	CHSE112	Industrial Chemistry-II
3.	PHSE111	Basic Instrumentation and Measurement Skills	PHSE112	Basic Optics
4.	MTSE111	Statistical tools using R-Programming-I	MTSE112	Statistical tools using R-Programming-II
5.	ZOSE111	Fish-Value added Products	ZOSE112	Aquaculture

INDIAN KNOWLEDGE SYSTEM (IKS): (Select Any ONE)

Sr. No.	Code	Semester	Title
1.	BOIKS111	Sem-I	Botany in Ayurveda
2.	CSIKS111		Alchemy
3.	PHIKS111		Astronomy and Astrophysics
4.	MTIKS111		Introduction to Ancient Indian Mathematicians
5.	ZOIKS111		Indian Economic Zoology

OPEN ELECTIVE (OE): (Select Any ONE)

No Open Elective is offered for Semester-I			
Sr. No.	**Subject**	**Subject Code**	**SEM-II**
1.	Marathi	MROE101	मराठी व्याकरण स्पर्धा परीक्षा भाग - १
2.	Hindi	HNOE101	हिंदी साहित्य एवम व्यावहारिक हिंदी भाग -१
3.	English	ENOE101	Functional English Paper I
4.	Geography	GEOE101	Basic Concept in Geography for Competitive Exam-I
5.	Economics	ECOE101	Agricultural Economics - I
6.	Psychology	PYOE101	Sports Psychology-I
7.	Commerce	COOE101	Introduction to Banking

VALUE EDUCATION COURSES (VEC): (Select Any ONE)

Sr. No.	Code	Semester	Title
1.	BOVE01	Sem-I	Environmental Botany-I
2.	CHVE01		Environmental Chemistry-I
3.	PHVE01		Environmental Physics-I
4.	ZOVE01		Environmental Zoology-I

ABILITY ENHANCEMENT COURSE (AEC):

Sr. No.	Course	Semester	Title
1.	AEC-1	Sem-I	Communication Skill in English
	ENAE111		**Indian Modern Language (Select ANY ONE from following)**
	AEC-2	Sem-II	MRAE -111 Marathi
	AEC-2	Sem-II	HNAE-111 Hindi
CO – CURICULLAR COURSE (CC) SELECT ANY ONE			
	CCNC - 111	SEM - II	NCC Studies – I
	CCNS - 111	SEM - II	NSS – I

S. Y. B. Sc. : Sem-III & IV

MAJOR - MINOR and CO-CURRICULAR COURSE (CC)

SUDENTS will choose Any ONE of the following receptive GROUP

Sr. No	Major	Minor	CC (Choose Any One of the following)
1	Chemistry	Physics	NCC Studies/ NSS Studies
2	Chemistry	Mathematics	NCC Studies/ NSS Studies
3	Physics	Chemistry	NCC Studies/ NSS Studies
4	Physics	Mathematics	NCC Studies/ NSS Studies
5	Chemistry	Botany	NCC Studies/ NSS Studies
6	Chemistry	Zoology	NCC Studies/ NSS Studies
7	Botany	Chemistry	NCC Studies/ NSS Studies
8	Botany	Zoology	NCC Studies/ NSS Studies
9	Zoology	Chemistry	NCC Studies/ NSS Studies
10	Zoology	Botany	NCC Studies/ NSS Studies
11	Mathematics	Chemistry	NCC Studies/ NSS Studies
12	Mathematics	Physics	NCC Studies/ NSS Studies

VOCATIONAL SKILL COURSE (VSC)

(Select Any ONE) Only for SEM-IV (From Major)

Sr. No.	Subjects	Subject Codes	Title of VSC
1.	Botany	BOVS03	Phytochemical Techniques - I
2.	Chemistry	CHVS03	Chemistry Practicals
3.	Physics	PHVS03	Experimental Physics -VI
4.	Mathematics	MTVS03	Computing with Python
5.	Zoology	ZOVS03	Dairy Science

SKILL ENHANCEMENT COURSE (SEC):

(Select Any ONE) Only for SEM-IV (From Major)

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject
1.	Botany	BOSE03	Agricultural Biotechnology
2.	Chemistry	CHSE03	Experimental Chemistry
3.	Physics	PHSE03	Experimental Physics-IV
4.	Mathematics	MTSE03	Basics in Python Programming
5.	Zoology	ZOSE03	Nature Educator

VALUE EDUCATION COURSES (VEC):

(Select Any ONE) Only for SEM-IV (From Major)

Sr. No.	Code	Title
1.	BOVEC01	Environmental Botany
2.	CHVEC01	Green Chemistry
3.	PHVEC01	Applied Environmental Physics
4.	ZOVEC01	Environmental Zoology - II

OPEN ELECTIVE (OE)

(Choose Any TWO in SEM-III & IV)

Sr. No.	Subject	Subject Code	SEM-III	Subject	Subject Code	SEM-IV
1.	Marathi	MROE202	मराठी व्याकरण (स्पर्धा परीक्षा भाग – २	Marathi	MROE204	मराठी व्याकरण (स्पर्धा परीक्षा भाग - ४
2.	Marathi	MROE203	मराठी व्याकरण (स्पर्धा परीक्षा भाग – ३	Marathi	MROE205	मराठी व्याकरण (स्पर्धा परीक्षा भाग - ५
3.	Hindi	HNOE202	सिनेमा अध्ययन	Hindi	HNOE204	रेडीओ जॉकी
4.	Hindi	HNOE203	हिंदी साहित्य एवं व्यावहारिक हिंदी भाग-२	Hindi	HNOE205	जॉकी रेडियो
5.	English	ENOE202	Functional English Paper II	English	ENOE204	Mass Communication Paper I
6.	English	ENOE203	Functional English Paper III	English	ENOE205	Mass Communication Paper II
7.	Geography	GEOE202	Basic Concept in Geography for Competitive Exam-II	Geography	GEOE204	Basic Concept in Geography for Competitive Exam-IV
8.	Geography	GEOE203	Basic Concept in Geography for Competitive Exam-III	Geography	GEOE205	Basic Concept in Geography for Competitive Exam-V
9.	Economics	ECOE202	Demography – I	Economics	ECOE204	Demography - II
10.	Economics	ECOE203	Indian Economy - I	Economics	ECOE205	Financial Literacy
11.	Psychology	PYOE202	Sports Psychology-II	Psychology	PYOE204	Sport Psychology-II
12.	Psychology	PYOE203	Positive Psychology-I	Psychology	PYOE205	Positive Psychology-II
13.	Commerce	COOE02	Advertising-I	Commerce	COOE04	Introduction to Insurance
14.	Commerce	COOE03	Advertising-II	Commerce	COOE05	Mutual Fund

ABILITY ENHANCEMENT COURSES (AEC):

Sr. No.	Course	Title
1.	AEC-1	Communication Skill in English

COMMUNITY ENGAGEMENT PROGRAMME (CEP)/FIELD PROJECT (FP) (From Major)

Sr. No.	Subjects	Course	Semester
1.	Botany	CEP-1/ FP-1	Sem-III
2.	Chemistry		
3.	Physics		
4.	Mathematics		
5.	Zoology		
6.	Botany	CEP-1/ FP-1	Sem-IV
7.	Chemistry		
8.	Physics		
9.	Mathematics		
10.	Zoology		

T.Y. B.Sc.:

MAJOR - MINOR and DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (DSE)

SUDENTS will choose Any ONE of the following receptive GROUP

Sr. No.	Major	Minor (Only for SEM-V)
1.	Chemistry	Physics
2.	Chemistry	Mathematics
3.	Physics	Chemistry
4.	Physics	Mathematics,
5.	Chemistry	Botany
6.	Chemistry	Zoology
7.	Botany	Chemistry
8.	Botany	Zoology
9.	Zoology	Chemistry
10.	Zoology	Botany
11.	Mathematics	Physics
12.	Mathematics	Chemistry

ELECTIVE (SEM – V AND VI)

Sr. No.	Electives
1.	Physics
2.	Botany
3.	Chemistry
4.	Zoology
5.	Mathematics

COMMUNITY ENGAGEMENT PROGRAMME (CEP)/FIELD PROJECT (FP) (Only SEM-V)

Sr. No.	CEP / Field Project (FP)
1.	Physics
2.	Botany
3.	Chemistry
4.	Zoology
5.	Mathematics

ON JOB TRAINING (OJT) (Only SEM-VI)

Sr. No.	VEC (Related to MAJOR)
1.	Physics
2.	Botany
3.	Chemistry
4.	Zoology
5.	Mathematics

BACHELOR OF SCIENCE (Computer Science)

F.Y. B. Sc. CS

Semester I			Semester II		
Component	Subject	Total Credits	Component	Subject	Total Credits
Major	Digital Systems & Architecture	2	Major	Design & Analysis of Algorithms	2
Major	Database Management System	2	Major	Object Oriented Programming using C++	2
Major	Computer Science Practical 1	2	Major	Computer Science Practical 2	2
OE	Google Office Automation	2	Minor	Descriptive Statistics	2
OE	Multimedia	2	OE	E-Commerce & Digital Marketing	2
VSC	Frontend Web Development Practical	2	OE	Data Hiding & Spreadsheet	2
SEC (any one)	Introduction to Programming with Python Linux Operating System	2	VSC	Dynamic Web-server Development	2
AEC	Soft & Hard Skills	2	SEC (any one)	Advanced Database Management Systems Advanced Python Programming	2
VEC	AI-Generated Tools & Numerical Computing with NumPy Practical	2	AEC	Academic & Professional Skills	2
IKS	Vedic Mathematics	2	VEC	Practical-R Programming & Dynamic Web-server Development	2
CC	NCC / NSS / DLLE	2	CC	NCC / NSS / DLLE	2

S.Y. BSc COMPUTER SCIENCE

SEM - III		SEM - IV	
Paper Code	**Paper Title**	**Paper Code**	**Paper Title**
S109CST (Major)	Principles of Operating System	S115CST (Major)	Computer Networks
S110CST (Major)	Linux Operating System	S116CST (Major)	Advanced Database Concepts
S111CST (Major)	Software Engineering	S117CST (Major)	Data Structure
S112CSP (Major)	Practical - Linux Operating System+Software Engineering	S118CSP (Major)	Practical - Advanced Database Concepts & Data Structure
S113CST (Minor)	Core Java	S119CST (Minor)	Advanced Java
S114CST (Minor)	Php	S120CST (Minor)	Node & AngularJS
AUCBIFSIII-OE-321 (OE)	Wealth Management I	AUCBIFSIV-OE-421 (OE)	Wealth Management II
CSVS03T (VSC)	Linear Algebra	CSSE03T (SEC)	IOT Technologies
CSAE03T (AEC)	Green Technologies-I	CSAE04T (AEC)	Green Technologies-II
CSFP01P (FP)	Mini Project	CSCEP01P (CEP)	IOT for Real World Solutions
CSCC02P (CC)	Practical - Core Java & Php	CSCC03P (CC)	Practical - Advanced Java & Node & Angular JS

T.Y. BSc COMPUTER SCIENCE

SEM - V			SEM - VI		
Paper Code	**Paper Title**		**Paper Code**	**Paper Title**	
S121CST (Major)	Data Science		**S128CST (Major)**	Artificial Intelligence	
S122CST (Major)	Information & Network Security		**S129CST (Major)**	Cloud Computing & Web Services	
S123CSP (Major) Practical	Practical - Data Science & Information & Network Security		**S130CSP (Major) Practical**	Practical I- Artificial Intelligence & Cloud Computing & Web Services	
S124CST (Major-Elective-I)	Cyber Forensics & Ethical Hacking	Choose Any One	**S131CST (Major- Elective-I)**	Data Mining & Warehousing	Choose Any One
S125CST (Major-Elective-II)	Cyber Law & IPR		**S132CST (Major- Elective-II)**	Software Testing & Quality Assurance	
S126CST (Minor)	Android Application Development		**S133CST (Minor)**	Modern Mobile Development	
S127CST (Minor)	Competitive Maths		**S134CSP (Minor) Practical**	Practical – Cyber Forensics & Ethical Hacking	
CSVS04P (VSC) Practical	Practical – CN + Android		**CSOJT01P (OJT)**	On Job Training	
CSFP02P (FP)	Field Project				

FACULTY OF INFORMATION TECHNOLOGY

First Year Information Technology

Sem	Subjet code	Subject Name	Th/ Pract	Vertical & Credits
I	S1001ITT	Mastering with C++	TH	Major-6
	S1002ITP	Mastering with C++ Practical	Pract	
	S1003ITT	Statistical Mathematics	TH	Minor-2
	ITOE001T	Google Office Automation	TH	OE-4
	ITOE002T	Multimedia	TH	
	ITVS001T	Combinational and Sequential Design	TH	VSC-4
	ITSE001P	Web App Development	Pract	SEC-2
	ITAE001T	Introduction to Soft & Hard Skills	TH	AEC-2
	ITVE001P	Computer Fundamentals & System Maintenance	Pract	VEC-2
	ITVE001T	Digital Electronics	TH	VEC-2
	ITIK001T	Vedic Mathematics	TH	IKS-2
II	S1004ITT	Programming with Python	TH	Major-4
	S1005ITP	Programming with Python Practical	Pract	
	S1006ITT	Numerical Mathematics	TH	Minor-2
	ITOE003T	E-Commerce & Digital Marketing	TH	OE-2
	ITOE004T	Data Hiding & Spreadsheet	TH	
	ITVS002T	Fundamentals of Microprocessor and Microcontrollers	TH	VSC-2
	ITSE002T	Database Management	TH	SEC-2
	ITAE002T	Academic & Professional Skills	TH	AEC-2
	ITVE002P	Assembly Language Programming and Embedded C++	Pract	VEC-2
	ITCC001	CC	TH	CC-2

Second Year Information Technology

Semester	SUBJECT CODE	SUBJECT NAME	TH/ PRACT	Category
III	S201ITT	Core Java	TH	Major
	S202ITT	Data Structure	TH	
	S203ITP	Practical-I (S201ITT & S202ITT)	Pract	
	S204ITT	Database Management System	TH	
	S205ITT	Applied Mathematics	TH	Minor
	S206ITT	Introduction to Data Science	TH	Minor
	ITVS03P	PL SQL and STAR UML	Pract	VSC
	ITAE03T	English Communication (Grammar)	TH	AEC
	ITCC02P	Android App Development	Pract	CC
	ITFP01P	FP	Pract	FP
IV	S207ITT	Computer Network	TH	Major
	S208ITT	Computer Graphics and Animation	TH	
	S209ITP	Practical- II (S207ITT & S208ITT)	Pract	
	S210ITT	Data Warehousing	TH	
	S211ITT	Computer Oriented Statical Techniques	TH	Minor
	S212ITT	Data Mining	TH	
	ITSE03T	Embedded system	TH	SEC
	ITAE04T	Green Computing (EVS)	TH	AEC
	ITCC03P	R Programming & Arduino Programming	Pract	CC
	ITCEP01	Digital Hygiene		CEP

Third Year Information Technology

Semester	SUBJECT CODE	SUBJECT NAME	TH/ PRACT	CATEGORY
V	S301ITT	Software Project Management and Testing	TH	Major
	S302ITT	Artificial Intelligence	TH	
	S303ITP	Advanced Web Programming and Artificial Intelligence Practical	Pract	
	S304AITT	Linux Administration	TH	Elective (any one)
	S304BITT	Security In Computing		
	S305AITP	Linux Administration Practical	Pract	Elective (any one)
	S305BITP	Security In Computing		
	S306ITT	Big Data	TH	Minor
	S307ITP	Big Data Practical	Pract	
	ITVS04P	Intelligent Robotics and IoT Systems	Pract	VSC
	ITFP02P	FP (Field Project)	Pract	FP
VI	S308ITT	Advanced AI	TH	Major
	S309ITT	Cyber Law	TH	
	S3010ITP	Advanced AI and Advanced Mobile Programming	Pract	
	S3011AITT	Advanced Java Technology	TH	Elective (any one)
	S3011BITT	Linux Engineering		
	S3012AITP	Advanced Java Technology Practical	Pract	Elective (any one)
	S3012BITP	Linux Engineering Practical		
	S3013ITP	Data Analytics & Visualization	Pract	Minor
	S3014ITP	Applied Cyber Security	Pract	
	ITOJT01P	OJT	Pract	OJT

BACHELOR OF DATA SCIENCE

First Year Data Science

Semester	SUBJECT CODE	SUBJECT NAME	TH/ PRACT	Component
I	S101DST	Python Programming	TH	Major
	S102DST	Descriptive Statistics	TH	
	S103DSP	Practical-I (S101DST & S102DST)	Pract	
	S104DST	Financial Analytics I	TH	Minor
	DSOE01T	Introduction to Banking Services-I	TH	OE
	DSOE02T	Introduction to Insurance Services-I	TH	OE
	DSVS01T	Excel for Business	TH	VSC
	DSSE01T	Office Tools for Data Scientists	TH	SEC
	DSAE01T	Introduction to Soft & Hard Skills	TH	AEC
	DSVE01T	Digital Marketing	TH	VEC
	DSIK01T	Vedic Mathematics	TH	IKS
II	S105DST	Advanced Python Programming	TH	Major
	S106DST	Database Management Systems	TH	
	S107DSP	Practical-II (S105DST & S106DST)	Pract	
	S108DST	Financial Analytics II	TH	Minor
	DSOE03T	Introduction to Banking Services-II	TH	OE
	DSOE04T	Introduction to Insurance Services-II	TH	OE
	DSVS02T	Discrete Mathematics	TH	VSC
	DSSE02T	Web Technology	TH	SEC
	DSAE02T	Academic & Professional Skills	TH	AEC
	DSVE02P	R Programming & Web Development Tools with Python Practical	Pract	VEC
	DSCC01P	Operating System with Linux	Pract	CC

Second Year Data Science

Level 5.0				
Semester	Subject Code	Subject Name	Th/ Pract	Component
III	S201DST	Design and Analysis of Algorithms	TH	Major
	S202DST	Data Warehousing	TH	
	S203DST	Data Mining	TH	
	S204DSP	Design and Analysis of Algorithms and DW& DM Practical	Pract	
	S205DST	Financial Analytics -I	TH	Minor
	S206DSP	Power BI	Pract	
	DSOE05T	Information Technology in Banking & Insurance I	TH	OE
	DSVS03T	Linear Algebra	TH	VSC
	DSAE03T	English Communication (Grammar)	TH	AEC
	DSCC02T	CC	TH	CC
	DSFP01P	FP (Mini Project)	Pract	FP
IV	S207DST	Big Data	TH	Major
	S208DST	Artificial Intelligence	TH	
	S209DST	Machine Learning	TH	
	S210DSP	Big Data & AIML Practical	Pract	
	S211DST	Financial Analytics IV	TH	Minor
	S212DSP	Tableau	Pract	
	DSOE06T	Information Technology in Banking & Insurance II	TH	OE
	DSSE03P	MOJO	Pract	SEC
	DSAE04T	Green Computing	TH	AEC
	DSCC03T	CC	TH	CC
	DSCEP01P	CEP	Pract	CEP

उपलब्ध पदव्युत्तर अभ्यासक्रम विनाअनुदानित

महाविद्यालयात सन २००६ - ०७ पासून एम. एस्सी. रसायनशास्त्र, सन २००७ - ०८ पासून प्राणीशास्त्र, सन २००८-०९ पासून एम. कॉम., २००९ - १० पासून एम. ए. हिंदी व इंग्रजी तसेच २०१० - ११ पासून प्राणीशास्त्र पी.एच.डी. २०२४-२५ पासून एम. ए. भूगोल, पी.एच.डी. इंग्रजी, भूगोल, हिंदी, रसायनशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र इत्यादी पदव्युत्तर विभाग कायम स्वरुपी विना अनुदान तत्वावर सुरु आहेत.

बी.ए. / बी.कॉम. / बी.एस्सी या वर्गाचे निकाल जाहीर होताच त्याच आठवडयामध्ये एम.ए. /एम.कॉम. /एम.एस्सी भाग १ व २ ची प्रवेश प्रक्रीया सुरु होते व एक महिनाभर प्रवेश प्रक्रिया चालते. पी.एच.डी साठी विद्यापीठामार्फत PET परीक्षा घेतली जाते.

कला शाखा

एम. ए.

* इंग्रजी
* अर्थशास्त्र
* हिंदी
* भूगोल

पीएच.डी.

* इंग्रजी
* भूगोल
* हिंदी

वाणिज्य शाखा

* एम. कॉम. (ॲडव्हांस अकौंटसी)

विज्ञान शाखा

एम. एस्सी.

* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र

पीएच.डी.

* रसायनशास्त्र
* वनस्पतीशास्त्र
* प्राणीशास्त्र

अनुदानित अभ्यासक्रम की रचना

	Particulars	Science			ARTS/COMMERCE		
		Paying	B.C.	EBC	Paying	B.C.	EBC
1	Tuition Fee	800	0	-	800	0	-
2	Laboratory Fee(only SY TY/BA & B Com	800	800	800	800	800	800
3	Library Fee	200	200	200	200	200	200
4	Gymkhana Fee	400	400	400	400	400	400
5	Other Fee/Extra Curricular Activities	473	473	473	473	473	473
6	Magazine Fee	100	100	100	100	100	100
7	Group Insurance	20	20	20	20	20	20
8	Student Development Fund	50	50	50	50	50	50
9	Utility Fees	250	250	250	250	250	250
10	Development Fund	882	882	882	882	882	882
11	Annual State Level Contribution	36	36	36	36	36	36
12	Admission Processing Fee	200	200	200	200	200	200
13	E-Charge	120	120	120	120	120	120
14	Disaster Relief Fund	10	10	10	10	10	10
15	Sports & Cultural Activities	60	60	60	60	60	60
16	V.C.Fund	20	20	20	20	20	20
17	E-Suvidha & charges	79	79	79	79	79	79
18	Alumni Association	100	100	100	100	100	100
19	NSS Ekak Yogna	10	10	10	10	10	10
20	I card & Library Card	80	80	80	80	80	80
21	Entrepreneurship Develop Fee	10	10	10	10	10	10
22	Computer Internet Fee	500	500	500	500	500	500
23	Student Welfare Fund	100	100	100	100	100	100
	Total (A) SY & TY student	**5300**	**4500**	**4500**	**5300**	**4500**	**4500**
	***F.Y.B.A., B.Com., & B.Sc Enrolment Fee Enrollment Fees Rs. 200 Total(B) Eligibility Fee Rs.300 (other state)**	200	200	200	200	200	200
1	Carrier Katta	400	400	400	400	400	400
2	Laboratory Deposit	400	400	400	-	-	-
3	Caution Money	150	150	150	150	150	150
4	Library Deposit	250	250	250	250	250	250
	Total (C)	**1200**	**1200**	**1200**	**800**	**800**	**800**
	-(Laboratory Fee)				**800**	**800**	**800**
	Grand Total A + B+C	**6700**	**5900**	**5900**	**5500**	**4700**	**4700**

1	Examination Fees(F.Y./S.Y./T.Y.)	2540	As per Uni. Rule
2	Mark List Fee	100	
3	Cost of Form	20	
4	Convocation Fee(Only for TY student)	250	
5	Transfer Certificate Fees	100	
6	No Objection Certificate Fees	20	
7	Bonafied Certificate Fees	20	
8	Transcripts Fee Per year	1000	

विनाअनुदानित अभ्यासक्रम (पदवी) फी रचना

Sr. No.	Feeshead	B.Sc.Data Sceince			B.Sc. Cs.			B.Sc.IT			B.Com .B.I		
		FY	SY	TY	FY	SY	TY	FY	SY	TY		SY	TY
1	Enrolment Fees	220	0	0	220	0	0	220	0	0	220	0	0
2	Tuition Fees	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333	14333
3	Laboratory Fees	6000	6000	6000	6000	6000	6000	6000	6000	6000	0	0	0
4	Library	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	600	600	600
5	Gymkhana	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
6	Other Fees	365	365	365	365	365	365	365	365	365	365	365	365
7	Magazine	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
8	Student Development Fund	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
9	Group Insurance (20)	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
10	Utility Fees	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250
11	Development Fund	882	882	882	882	882	882	882	882	882	882	882	882
12	Admission Processing Fees	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
13	E Charge	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
14	E Suvidha	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
15	Disaster Fund	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
16	VC Fund	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
17	Alumini	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
18	Sport & Cultural Activity	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
19	NSS Fess	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
20	Lib Fine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	ID Card	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
22	Computer Practical Fees	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	0	0	0
23	Deposits	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0
24	Project Fees	0	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
25	Sport & Contribution	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
	Industrial visit Fee	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		25770	**25150**	**25650**	**25770**	**25150**	**25650**	**25770**	**25150**	**25650**	**18170**	**17550**	**18050**

25	Examination Fess(F.Y/S.Y/T.Y)				1100
26	Mark List Fee				50
27	Convocation Fees(Only for TY Student)				250
28	Transfer Certificate Fees				100
29	No Objection Certificate Fees				100
30	Bonafied Certifiate Fees				100
31	Transcripts				3000
32	Provisional Eligibility				500

विनाअनुदानित अभ्यासक्रम (पदवी) की रचना

Fees Structure 2026-27

	M.A. Hindi/English	M.A. Hindi/English		M.A. Economics		M.A. Geography		M.Com	
		I	II	I	II	I	II	I	II
1	Registration Fee	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0
2	Registration Form Fee	25	0	25	0	25	0	25	0
3	Tuition Fees	3969	3969	3969	3969	3969	3969	9923	9923
4	Library	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
5	Gymkhana	400	400	400	400	400	400	400	400
6	Other Fees	365	365	365	365	365	365	365	365
7	Magazine	100	100	100	100	100	100	100	100
8	Student Development Fund	50	50	50	50	50	50	50	50
9	Group Insurance	50	50	50	50	50	50	50	50
10	Utility Fees	250	250	250	250	250	250	250	250
11	Development Fund	882	882	882	882	882	882	882	882
12	Admission Processing Fees	200	200	200	200	200	200	200	200
13	E Charge	29	29	29	29	29	29	29	29
14	E Suvidha	50	50	50	50	50	50	50	50
15	Disaster Fund	10	10	10	10	10	10	10	10
16	VC Fund	20	20	20	20	20	20	20	20
17	Alumini	25	25	25	25	25	25	25	25
18	Sport & Contribution	60	60	60	60	60	60	60	60
19	NSS Fees	10	10	10	10	10	10	10	10
20	Lib Fine/Practical Fee	0	0	0	0	1500	1250	0	0
21	ID Card	80	80	80	80	80	80	80	80
22	Sport & Cultural Activity	36	36	36	36	36	36	36	36
23	Project Fees	0	0	0	0	1500	2000	0	2000
		8611	**7586**	**8611**	**7586**	**11611**	**10836**	**14565**	**15540**

विनाअनुदानित अभ्यासक्रम (पदवी) फी रचना

Fees Structure 2026-27

		M.Sc.Chemistry		M.Sc.Zoo/Bot	
		Part I	Part II	Part I	Part II
1	Registration Fee	1000	0	1000	0
2	Registration Form Fee	25	0	25	0
3	Tuition Fees	18191	18191	14191	14191
4	Laboratory Fees	17000	17000	13000	13000
5	Library	1000	1000	1000	1000
6	Gymkhana	400	400	400	400
7	Other Fees	365	365	365	365
8	Magazine	100	100	100	100
9	Student Development Fund	50	50	50	50
10	Group Insurance	50	50	50	50
11	Utility Fees	250	250	250	250
12	Development Fund	882	882	882	882
13	Admission Processing Fees	200	200	200	200
14	E Charge	29	29	29	29
15	E Suvidha	50	50	50	50
16	Disaster Fund	10	10	10	10
17	VC Fund	20	20	20	20
18	Alumini	25	25	25	25
19	Sport & Contribution	60	60	60	60
20	NSS fees	10	10	10	10
21	Lib Fine	0	0	0	0
22	ID Card	80	80	80	80
23	Project Fees	500	500	0	0
24	Sport & Cultural Activity	36	36	36	36
25	Breakages	0	0	0	0
		40333	**39308**	**31833**	**30808**

Refund of Fees on Cancellation of Admissions

Refund of Tuition, Development and all other fees after cancellation of admissions :

The Candidates who have taken admission in aided and unaided courses conducted by affiliated colleges and in recognized institutions on request for the refund of fees after applying in writing for cancellation of their admission to the courses. The refund of fees as applicable shall be made on the 30th day after the date of cancellation. The percentage of deduction charges are as follows:

	(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)
	Prior to commencement of academic semester and instruction of the course	Upto 20th day after the commencement of academic semester of the course	From 21st day to 50th day after the commencement of academic semester of the course	From 51st day to 80th day after the commencement of academic semester of the course or August 31st whichever is earlier	From September 1st to September 30th	After Sep. 30th
Education Charges	Rs. 500/- Lumpsum	20% of total amount of fees	30% the total amount of fees	50% the total amount of fees	60% the total amount of fees	100% the total amount of fees

Note :

The total amount considered for the refund of fees from the Commencement of academic semester of the course includes the following

i) All the fee items for one year (excluding tuition fee for the second Semester) mentioned in the revised fee structure for Arts, Commerce and Science faculties vide University Circular no. CONCOL/FEE/190 of 2003 and in case of courses under the faculties, the total amount is as fixed by other competent authorities of Government of Maharashtra.

ii) The fee component out of all fees in the column number ii, iii, and iv (i.e. from commencement of academic semester up to August 31st includes the following items in the deduction charges :

*Tuition fees(of the first term only), laboratory fees, Library fees, Gymkhana fees, Other fees, Extra Curricular activities fees, Student's Welfare Fund, Utility Fees, Development fund, Computer, Practical fees and E-charges

iii) In addition to the above, for the period of Sept. 1st to 30th (column number v) the following items are also included: Industrial Visit, Vice – Chancellor fund, Project fees, University sports and cultural activities fees and group insurance.

- Fees collected for identity Card and Library Card, Admission form Prospectus, enrollment and any other Curse specific fees are not refundable after the Commencement of the academic semester.
- The fees collected against the particulars of magazine, examination's and projects are to be fully refunded or cancellation before September 30th.
- All refundable deposits (Laboratory, Caution Money Library etc.) shall be fully refunded at the time of cancellation.

iv) Wherever, admissions are made through centralized admission process for professional and / or for any other courses y other competent Authorities of Government of Maharashtra, the Refund Rules of relevant agencies) for the 1st year admission and in case of admission to subsequent years of the course, 0.2859 is applicable for cancellation of admission.

A. All fees paid by student at the time of admission shall be refunded to him/her deduction of Rs. 250/- (Rupees Two hundred and Fifty Only) as administrative charges, provided :-

(i) At the time of applying for admission, he inimates in writing, that h has also applied or intends to apply for admission to some other course in one or more colleges or institutions or departments of this University which imparts instruction for courses of the University.

And

(ii) He/She withdraws his/her application in writing within seven days from the date of his/her admission to college or course, but later than 31st August of the same academic year. In such cases it shall be binding on the student to produce documentary proof of his/her being admitted to some other course of different college/institution.

B : All fees paid by a student at the time of admission shallbe refunded to him/her after deduction of lumpsum amount of Rs. 500/- (Rupees Five hundred Only) as administrative charges, provided :-

(i) At the time of applying for admission, he/she intimates in writing that he/she has also applied or intends to apply for admission to one or more colleges or institutions or departments of this University which imparts instruction for courses of the University.

And

(ii) He/She withdraws his applicating in writing within seven days of hi/her admission to a course between the period from 1st September and 30th September of the same academic year. In such cases it shall blinding on the students to provide documentary proof of his/her being admitted to some other course of different college/institution.

श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी

भारत सरकार व राज्य सरकार यांच्या मार्फत दिल्या जाणाऱ्या विविध शिष्यवृत्या व शैक्षणिक शुल्क माफीचा तपशिल

अ. न.	शिष्यवृत्तरचे नाव	सिनियर/ ज्युनियर विभाग	फार्म भरणेसाठी वेबसाईडचे नाव	विद्यार्थांना प्रतिपुर्ती होणारी रक्कम					उत्पन्न मर्यादा	इतर पात्रता
				शिक्षण शुल्क ट्युशन फी	परीक्षा फी	इतर फी	मेंटेनन्स अलौन्स	एकत्रीत अंदाजे		
१.	राजर्श्री छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना	सिनियर	http://mahadbt mahait.gov.in	१०० टक्के	१०० टक्के	.....	.....	.....	८,००,०००/-	ओपन कॅटेगरीतील विद्यार्थांसाठी
२.	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना	सिनियर	http://mahadbt mahait.gov.in	.....	.....	.....	२०००	.....	१,००,०००/-	
३.	भारत सरकार मागासवर्गीय विद्यार्थी शिष्यवृत्ती योजना	सिनियर/ ज्युनियर	http://mahadbt mahait.gov.in	१०० टक्के	१०० टक्के	१०० टक्के	९०० ते ३०००	.....	१,००,०००/-	SC/ST/OBC/ SBC/NC च्या विद्यार्थांसाठी
४.	भारत सरकार मागासवर्गीय विद्यार्थी फ्रीशीप योजना	सिनियर/ ज्युनियर		१०० टक्के	१०० टक्के	१०० टक्के			८,००,०००/-	
५.	सेंट्रल सेक्टर स्कॉलरशिप	सिनियर	National Scholarship Portal					१०,०००	६,००,०००/-	६० टक्के पेक्षा अधिक गुण आवश्यक
६.	अल्पसंख्यांक विद्यार्थी शिष्यवृत्ती योजना	सिनियर/ ज्युनियर	National Scholarship Portal	१०० टक्के	१०० टक्के	.....	.....	.....	२,५०,०००/-	बौध्द ख्रिश्चन शीख पारशी मुस्लीम व जैन यांचेसाठी ही योजना लागू आहे
७.	**Inspire Scholarship (SHE)**	सिनियर	www.online.inspire .gov.in	.....	.....	.....	.....	६०,००० ते ८०,०००	.....	विद्यार्थ्यास १२वी निकालासोबत SHE सर्टिफीकेट मिळणे वविद्यार्थ्यांने Bsc ला प्रवेश घेणे आवश्यक
८.	राज्य सरकाराची खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	सिनियर/ ज्युनियर		.....	.....	.....	.....	४५० ते १०००		६० टक्के पेक्षा अधिक गुण आवश्यक
९.	अपंग विद्यार्थी शिष्यवृत्ती	सिनियर/ ज्युनियर		१०० टक्के	१०० टक्के	१०० टक्के	९०० ते ३०००		२,५०,०००/-	४० टक्के पेक्षा अपंगत्व असल्याबाबतचा दाखला
१०.	गर्ल्स फ्री शीप	ज्युनियर		१०० टक्के	.....	.....	.....	.....	.....	.....
११.	आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थी फ्रीशीप योजना	ज्युनियर	DHE Pune	१०० टक्के	.....	.....	.....	.....	.....	.....
१२.	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षकांच्या पाल्यांना फी सवलत	सिनियर/ ज्युनियर		१०० टक्के					६,००,०००/-	
१३.	संस्कृत विषय शिष्यवृत्ती	ज्युनियर						३०००		संस्कृत विषय घेणे बेधनकारक

वरीलपैकी कोणतीही एकच शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्याला स्विकारता येते

वरील शिष्यवृत्तीसाठी आवश्यक कागदपत्रे			
१	ऑनलाईन फॉर्म	७	कास्ट सर्टिफिकेट
२	आधार कार्ड	८	१०वी पासुन शसर्व गुणपत्रीका
३	रेशन कार्ड	९	शिक्षणास गॅप असल्यास गॅप सर्टिफिकेट
४	डोमिसाईल सर्टिफिकेट	१०	शाळा सोडल्याचा दाखला
५	उत्पन्नाचा दाखला (तहसिलदार यांचा)	११	आधार कार्डशी लिंक असलेले बँक पासबुक झेरॉक्स
६	वडील हयात नसल्यास मृत्यु दाखला	१२	ॲडमिशन पावती

वरील शिष्यवृत्तीपैकी कोणत्याही एकच शिष्यवृत्तीचा लाभ घेता येते

महाविद्यालयाकडून प्रोत्साहनपर दिल्या जाणाऱ्या शिष्यवृत्ती

- राजमाता पार्वतीदेवी संस्था शिष्यवृत्ती : (हुशार व गरजू विदयार्थ्यांना दिली जाणारी शिष्यवृत्ती)
- संस्था संशोधन शिष्यवृत्ती : संशोधनामध्ये रस असणा-या होतकरु विदयार्थ्यांसाठी प्रोत्साहनपर शिष्यवृत्ती
- विदयार्थी सहाय्यक निधी (SAF) : हुशार व गरजू विदयार्थ्यांना दिली जाणारी शिष्यवृत्ती
- डॉ.सौ.आल्मेडा यांनी दिलेल्या रु. १०,०००/-ठेवीच्या रक्कमेच्या व्याजातून तृतीय वर्ष विज्ञान शाखा (वनस्पती शास्त्र) प्रथम क्रमांक विद्यार्थ्यांस रोख रु. १०००/- पारितोषिक.

सन २००६ - २००७ पासून नवीन पारितोषिके

- कै. बळवंतराव सबनिस पारितोषिके -
  रु. १२५/- पदवी परीक्षेत हिंदी विषयात प्रथम येणा-यास
- कै. सौ.उमाबाई बळवंत सबनिस पारितोषिके -
  रु. १२५/- पदवी परीक्षेत हिंदी विषयात प्रथम येणा-यास
- कै. लक्ष्मीकांत उर्फ भाई सबनिस पारितोषिके -
  रु. १२५/- पदवी परीक्षेत हिंदी विषयात प्रथम येणा-यास
- कै. हणमंत उर्फ मचीमामा पोतनीस पारितोषिके - रु. १२५/- पदवी परीक्षेत हिंदी विषयात प्रथम येणा-यास
- डॉ.सौ.आल्मेडा यांनी दिलेल्या रु. १०,०००/-ठेवीच्या रक्कमेच्या व्याजातून तृतीय वर्ष विज्ञान शाखा (वनस्पती शास्त्र) प्रथम क्रमांक विद्यार्थ्यांस रोख रु. १०००/- पारितोषिक

सशर्त ठेवीतून दिली जाणारी पारितोषिके

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यास शैक्षणिक मदतीसाठी व बक्षीसासाठी दानशूर व्यक्तींनी ठेवी ठेवल्या असून सदर रकमांच्या व्याजातून दरवर्षी समारंभपूर्वक शैक्षणिक मदत, बक्षीसे देण्यात येतात. त्यासाठी इच्छुकांनी विद्यापीठ निकाल लागल्यावर लगेच मा. प्राचार्यांकडे अर्ज करावेत. याशिवाय राहिलेल्या पारितोषिकांची संबंधित माहिती सूचना फलकावर देण्यात येईल.

विद्यार्थ्यांसाठी विशेष सूचना

१) अभ्यासक्रमात समावेश असलेल्या सहलीशिवाय अन्य कोणतीही सहल काढली जाणार नाही
२) प्रत्येक विद्यार्थ्याजवळ महाविद्यालयाचे ओळखपत्र असणे बंधनकारक आहे.
३) सर्व वर्गपाठांना वेळापत्रकाप्रमाणे उपस्थित राहणे आवश्यक आहे. तसेच विद्यार्थ्यांने आपल्या वर्गपाठाचे, परीक्षांचे गुण व अभ्यासातील प्रगती याची माहिती आपल्या पालकांना वेळोवेळी कळविली पाहिजे. पालकांनी याबाबत महाविद्यालयास जबाबदार धरु नये. महाविद्यालयाकडे चौकशी केल्यास विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासाबाबत माहिती पुरविली जाईल.
४) दर सत्रामध्ये वर्गपाठ व अभ्यासपाठ यांची किमान उपस्थिती ७५% नसल्यास विद्यार्थ्यांचे सत्र मंजूर होणार नाही. म्हणून पालकांनी विद्यार्थ्यांच्या हजेरीकडे लक्ष देणे अत्यंत आवश्यक आहे.
५) इ.बी.सी.किंवा बी.सी.फी सवलत घेणा-या विद्यार्थ्यांची हजेरी समाधानकारक नसल्यास त्याला मिळणारी फी सवलत बंद होऊन संपूर्ण फी भरावी लागेल.
६) सर्व सवलती विषयी तपशीलवार माहिती त्या त्या वेळी सूचना फलकावर लावली जाते. त्यासाठी विद्यार्थ्यांनी नियमितपणे सूचना फलक वाचण्याची सवय ठेवावी.
७) प्रवेश अर्जामध्ये दिलेल्या घरच्या पत्यावर दीर्घ मुदतीच्या सुटटीवर जाण्यासाठी एस.टी. सवलत मिळते.
८) विद्यार्थ्यांच्या फी च्या पावत्या जपून ठेवाव्यात. पावती नसल्यास फी विषयी कोणतीही तक्रार विचारात घेतली जाणार नाही.

महाविद्यालयाची नियमावली

१) महाविद्यालयाच्या आवारातील स्थावर जंगम मालमत्तेची नासधूस करणे अक्षम्य व दंडनीय आहे.
२) महाविद्यालयात प्रवेश घेताना एखादा विद्यार्थी नोकरी वा उद्योगधंदा अथवा या स्वरुपाचे काही काम करत असल्यास त्या विषयीचा सारा तपशिल (वेतन, मोबदला, कामाची वेळ इ.) प्रवेश अर्जात नमूद करणे आवश्यक आहे. नोकरी करत असणा-या विद्यार्थ्याने आपल्या वरिष्ठांकडून अनुमती पत्र घेवून ते प्रवेश अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक आहे.
३) महाविद्यालयामध्ये प्रवेश घेतल्यानंतर एखाद्या विद्यार्थ्याने नोकरी स्विकारल्यास वा व्यवसाय सुरु केल्यास त्यासंबंधी माहिती १५ दिवसाच्या आत लेखी स्वरुपात मा. प्राचार्यांना कळविणे आवश्यक आहे. वरील बाबींचे उल्लंघन केल्यास त्या विद्यार्थ्यांचा महाविद्यालयीन प्रवेश रदद करण्याचा अधिकार मा. प्राचार्यांना राहील.

४) विद्यार्थ्याने महाविद्यालयाच्या वा संस्थेच्या संदर्भात कोणतेही लिखाण प्रसिध्द करण्यापूर्वी मा. प्राचार्यांची पूर्व परवानगी घेणे आवश्यक आहे. याबाबत एखाद्या विद्यार्थ्याने उल्लंघन केल्यास त्याचा प्रवेश रदद करण्याचा व त्यास योग्य दंड करण्याचा अधिकार मा.प्राचार्यांना राहीन.

५) महाविद्यालयाच्या प्रतिष्ठेला बाधा पोहोचेल असे कोणतेही गैरवर्तन एखाद्या विद्यार्थ्याकडून घडल्यास योग्य ती कारवाई करण्याचा अधिकार मा. प्राचार्यांना राहील.

६) सर्व साधारण ब्रेकेज म्हणून दरवर्षी रु. १०/- प्रमाणे महाविद्यालय सोडताना भरावे लागतील.

ग्रंथालयाची नियमावली

१) अभ्यासक्रम आणि इतर संदर्भात वाचनासाठी लागणारी क्रमिक पुस्तके, संदर्भ पुस्तके, नियतकालिके यांची सोय ग्रंथालयात केलेली आहे. विद्यार्थ्यांसाठी स्वतंत्र अभ्यासिका आहे.

२) ग्रंथालयीन पुस्तके ही महाविद्यालयाची बहुमोल संपत्ती असून ती व्यवस्थित वापरणे, खराब न करणे एवढेच नव्हे तर दुसरा कोणी तसे करत असल्यास त्याला त्यापासून परावृत्त करणे ही आपले कर्तव्य आहे.

३) ग्रंथालयाच्या अभ्यासिकेत बसून वाचण्यासाठी कोणतेही पुस्तक, मासिक वा प्रश्नपत्रिका संच मिळेल. त्याच्यासाठी ओळखपत्र आवश्यक आहे. कोणालाही त्याशिवाय पुस्तके मिळणार नाहीत. अभ्यासिकेत देण्यात येणारे पुस्तक परवानगी शिवाय बाहेर नेता येणार नाही. तसे बाहेर नेल्यास संबंधित विद्यार्थ्याला रु. ५/- प्रमाणे दंड आकारला जाईल. पुढे त्याने ते पुस्तक काही दिवसांनी परत केल्यास दर दिवशी रु. ५/- प्रमाणे दंड आकारला जाईल.

४) विद्यार्थ्याला घरी वाचण्यासाठी पुस्तके हवी असल्यास ती मिळतील पण त्यासाठीत्याच्याकडे बॉरोअर कार्ड असणे आवश्यक आहे. पुस्तक फक्त ७ दिवस घरी ठेवता येईल. त्यानंतर पुस्तक परत न केल्यास दर दिवशी रु. १/- प्रमाणे १ आठवडा व पुढे दर दिवशी रु. २/- प्रमाणे विलशुल्क आकारला जाईल. सतत तीन आठवडयाहून अधिक काळ एखाद्या विद्यार्थ्याने पुस्तक परत केले नाही तर त्याचे बॉरोअर कार्ड रदद करण्यात येईल.

५) पुस्तकपेढी योजनेतून गरीब, होतकरु, हुषार विद्यार्थ्यांना वर्षभर वापरासाठी मोफत पुस्तके पुरविण्यात येतात.

६) वार्षिक परीक्षा संपताच सर्व पुस्तके आठ दिवसाच्या आत परत करणे अनिवार्य आहे.

७) एखादे पुस्तक खराब आढळल्यास शेवटी ज्या विद्यार्थ्याने ते पुस्तक घेतले असेल त्याला त्याबाबत जबाबदार धरले जाईल. म्हणून प्रत्येक पुस्तक घेताना तपासून घ्यावे. ते पूर्ण नीट आहे याची पक्की खात्री करुन घ्यावी. ते खराब झाले असल्यास लगेच देवघेव विभागातील लिपीकाच्या निदर्शनास आणावे.

८) विद्यार्थ्यांना विद्यार्थी सहाय्यक निधीतून पुस्तक रुपाने मदत दिली जाते. यासाठी अधिक माहिती साठी ग्रंथालयात चौकशी करावी.

९) विलंब शुल्क अथवा ग्रंथालयातून आकारला जाणारा इतर कोणताही दंड कार्यालयात भरुन त्याची पावती दाखविल्याशिवाय पुस्तकाची देवाण - घेवाण करण्याची परवानगी दिली जाणार नाही.

१०) ग्रंथालयात येताना ओळखपत्र आवश्यक आहे. येथील कर्मचा-याकडून त्याची मागणी केल्यावर विद्यार्थ्याने ते न दाखविल्यास त्याला ग्रंथालयात प्रवेश मिळणार नाही.

११)ग्रंथालयामध्ये भ्रमणध्वनी बंद ठेवण्यात यावा. इतरांना त्रास होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

सत्रमंजुरी (हजेरी)

मुंबई विद्यापीठाच्या नियमाप्रमाणे प्रत्येक सत्रात विद्यार्थ्याने कमीत कमी ७५% दिवस तासिकांना उपस्थित असणे अनिवार्य आहे. अन्यथा विद्यार्थ्याला परीक्षेला बसता येणार नाही.वर्षाच्या शेवटी त्याचे पहिले अगर दुसरे अगर दोन्ही सत्र नामंजूर झाल्यास त्याचा परीक्षेसाठी फॉर्म स्विकारता येणार नाही. तसेच त्या विद्यार्थ्याला ई.बी.सी.फी सवलत मंजूर असल्यास ती रदद होईल.

गैरवर्तन

प्राचार्य,प्राध्यापक व कर्मचारी वर्ग यांच्याशी उध्दट व अपानकारक वर्तन करणे, महाविद्यालयाबाबत बदनामीकारक मजकूर प्रकाशित व प्रसारित करणे इमारत मालमत्तेची नासधूस करणे, महाविद्यालयातील शिस्तीच्या संदर्भात प्रसारित करण्यात आलेल्या सूचना व नियमांचे उल्लंघन करणे वगैरे गैरवर्तन समजण्यात येईल.

विद्यार्थी छळ (रॅगिंग) विरोधी उपाय

मुंबई विद्यापीठ परिपत्रक क्रमांकएपीडी/मिसे/३१५ दि. २५ ऑगस्ट, २०००

नुसार मुंबई विद्यापीठ/शैक्षणिक संस्था व महाविद्यालयातील रॅगिंग (विद्यार्थी छळ) च्या अनुचित प्रकाराना बंदी, प्रतिबंध व कायदेशीर आळा घालण्यासाठी विद्यापीठ अनुदान मंडळ, दिल्ली या आयोगाच्या अहवालात सूचित केल्याप्रमाणे कडक कायदेशीर कारवाई व शिक्षा संबंधीत दोषी विद्यार्थ्यांवर करण्याची तरतूद आहे.

या संदर्भात रॅगिंग किंवा छळ या संज्ञेतील प्रामुख्याने उपरोधाने दुस-याला बोलणे, मानसिक छळ, कोणा एका बाबत असभ्य अव्यवहारी विनोद करणे, गंमत म्हणून नाटयमयरित्या तालावर एखादयाच्या सभोवती नाच गायन करणे आणि चॅरिटी (दानशूरता) साठी विनापरवाना महाविद्यालयीन वेळेत पैसे/निधी उभारण्याची कृती अशा गोष्टींचा रॅगिंग आणि छळ या सज्ञेमध्ये समावेश कायदेशीररित्या करण्यात आलेला आहे. काही वेळासापेक्ष किंवा निरपेक्ष दृष्टीकोनातून वरिष्ठ किंवा कोणीही विद्यार्थी नव प्रवेशार्थिंना प्रभावी

करण्यासाठी आपली ताकद, दादागिरी, वर्चस्व साबित करण्याच्या हेतूनें इतर विद्यार्थ्यांना किंवा नव प्रवेशार्थिंना गुलामगिरीची वागणूक देण्याचा प्रयत्न करतात. (अशा गोष्टी प्रामुख्याने वसतीगृह (विद्यार्थी - विद्यार्थीनी) भोजनालय, रिकामे वर्ग, उपहारगृह, विद्यार्थी/विद्यार्थीनी कक्ष, मैदान, स्टेडियम व बस स्थानक या ठिकाणी होतात.) या गंभीर बाबींकडे लक्ष केंद्रीत करुन विद्यापीठ अनुदान आयोग, दिल्ली यांनी खालील कृतींना रॅगिंग किंवा छळ समजावे असे कायदेशीर रित्या सूचित केले आहे.या सर्व गंभीर बाबींची नोंद विद्यार्थी वर्गाने वेळीच घ्यावी व आपले वर्तन चांगले ठेवून महाविद्यालयीन शिस्त राखण्यात मोलाचे सहकार्य करावे. रॅगिंग किंवा छळ यामध्ये खालील गंभीर गोष्टींचा समावेश होतो याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

१) वरच्या वर्गातील विद्यार्थ्यांना चेष्ठेने सर असे संबोधण्यास भाग पाडणे.
२) एखादया समोर समूह नृत्य करणे.
३) वरिष्ठ विद्यार्थ्यांसाठी वर्ग टिपण्णी/टाचण लिहून देणे.
४) वरिष्ठ विद्यार्थ्यांच्या सूचना, आज्ञा पालन घाबरुन करणे व त्यांना सेवा देणे.
५) असमर्पक प्रश्न विचारणे, असभ्य प्रश्न विचारणे व असभ्य उत्तरे देणे.
६) नवे प्रवेशार्थीना बिभत्स चित्र दाखविणे.
७) मद्य किंवा गुंगी आणणारी पेये इत्यादी सेवन करण्यास सक्ती करणे.
८) समलैंगिक संभोगासाठी सक्ती करणे.
९) शारिरिक दुखापत, मानसिक बोचणी किंवा मृत्यू घडवून आणणारी कृती करण्यास भाग पाडणे.
१०) एद्यादयाला मिठी घालणे, चुंबन घेणे इत्यादी.
११) इतर कोणतेही बिभत्स कृती किंवा गंभीर स्वरुपाचे अनैतिक, असभ्य वर्तन या कृतींचा समावेश होतो.

या रॅगिंगच्या गंभीर समस्येवर उपाय म्हणून विद्यापीठ अनुदान आयोग, दिल्ली यांनी त्रिस्तरीय पध्दती १.Prohibition बंदी) २. Prvention प्रतिबंध, ३. Punishment शिक्षा Three Ps System सूचित केलेली आहे. या संदर्भात कलम ८.१ मध्ये Prohibition म्हणजे बंदी खालील १ ते २ नियमांचा उल्लेख आहे.

१. तीन वर्षे तुरुंगवास किंवा २५ हजार रुपये दंड किंवा दोन्ही शिक्षा.
२. प्रवेश रदद करुन, वसतीगृहातून काढून टाकणे.त्याचप्रमाणे Prevention प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून एकूण १ ते ३२ उपाय सूचविण्यात आलेले आहेत. उदा. प्रवेशार्थिंना प्रवेशाच्या वेळीच या बाबतची माहिती देणे. माहिती पुस्तिकेत नोंद करणे, विद्यार्थी पाल्य यांचे संयुक्ती कबुली/हमी Undertaking पत्र घेणे इ. कलम ८३ नुसार रॅगिंग/छळ यामध्ये सहभागी व दोषी व्यक्ती/ विद्यार्थ्यांसाठी खालील शिक्षेची तरतूद कायदेशिररित्या करण्यात आलेली आहे.

शिक्षा स्वरुप

१) प्रवेश रदद

२) वर्गात तासिकेंना हजर राहण्यासाठी मनाई

३) शिष्यवृत्ती/इतर फेलोशिप किंवा तर शिष्यवृत्या रदद करणे.

४) चाचणी / परीक्षा / मूल्यमापन पध्दती इत्यादीस बसण्यास मनाई

५) निकाल राखून ठेवणे.

६) राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय सभा, खेळ, युथ फेस्टीव्हल इत्यादींसाठी स□स्था/महाविद्यालयाचे प्रतिनिधीत्व करण्यास मनाई

७) वसतीगृहातून काढून टाकणे/वसतीगृहात राहण्यास स्थगिती १ ते ४ सहामाही/सेमिस्टर साठी स□स्था/महाविद्यालयातून काढून टाकणे.

८) संबंधित संस्था/महाविद्यालयातून काढून टाकणे व गैरवर्तनाबददल परिणामतः इतर संस्था महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यास मनाई.

९) रुपये २५,००० पर्यंत कायदेशीर दंड करणे.

१०) तीन वर्षाच्या कालावधीसाठी गंभीर स्वरुपाचा तुरुंगवास

वरीलपैकी कायदेशीररित्या तरतूद केलेल्या १ ते ८ प्रकारच्या शिक्षा रॅगिंग मध्ये (छळ) दोषी व सहभागी असणा-या व्यक्ती, विद्यार्थी - विद्यार्थीनींना संस्था/महाविद्यालयाचे प्रमुख अधिकारी करु शकतात. मात्र शिक्षा नं. ९ व १० ची तरतूद ही न्याय प्रविष्ठ असल्याने ही शिक्षा केवळ न्याय व्यवस्था किंवा न्यायाधीश ठोठावू शकतात.

वरील सर्व गंभीर बाबींची नोंद घेऊन महाविद्यालयीन सर्व विद्यार्थी विद्यार्थीनींनी आपले वर्तन, आपली वर्तवणूक उत्तम प्रकारची ठेवून महाविद्यालयीन शिस्त जोपासण्यासाठी बांधील राहून सहकार्य करावे.

महाराष्ट्र राज्य
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग व
महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र

यांच्या संयुक्त विद्यमाने

PM YUVA YOJANA
मुख्यमंत्री युवा कार्य प्रशिक्षण योजना
IBPS Exam
SBI
PMKVY
DDU-GKY

उद्योजक आपल्या भेटीला

- उद्योजकीय व्यक्तिमत्व विकास
- व्यवस्थापकीय कौशल्य व प्रत्यक्ष उद्योजकांचे मार्गदर्शन
- वित्त व्यवस्थापन
- निर्णय क्षमता
- जोखीम व्यवस्थापन (Risk Management)
- मनुष्यबळ व साधनसामुग्री व्यवस्थापन
- आधुनिक तंत्रज्ञान

करिअर कट्टा
युवकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी

आयएएस आपल्या भेटीला

- राज्यपातळीवरील स्पर्धा परीक्षा महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग
- पोलीस भरती
- बँकिंग सेवा
- स्टाफ सिलेक्शन कमिशन
- केंद्रीय पातळीवरील स्पर्धा परीक्षा (यु.पी.एस.सी.)

IAS IPS IAAS ICAS IFS IDAS ICLS IDES

३६५ रुपयांमध्ये
१००० दिवस
मार्गदर्शन

५० add on
कोर्सेस मोफत

ध्येयाच्या वाटेवर
सातत्याने ३६५ दिवस

५२ आठवड्यांची अखंड
संवाद शृंखला

EQ
Finance Club
Business Club
मधुर समन्वय

नाव नोंदणी व अधिक माहितीसाठी
७५०७६५२५५५ या नंबरवर आपले नाव करा

Web. : www.mitsc.co.in

Draft to include in Prospectus

Career Katta

(Career and Entrepreneurship Counseling, Skill Development, Internships, Placement, etc.)

Career Katta is an initiative of Department of Higher and Technical Education, Govt of Maharashtra and in coordination with Maharashtra Information Technology Support Centre. The college conducts various activities to guide students about Career, Competitive Examinations (UPSC, MPSC, Banking, SSB, SSC, Police, LIC, etc.), Entrepreneurship, Skill Development; Credit Earnings under new CBCS and NEP Curriculum Framework, Internship and Placement Opportunities, etc.

Eligibility to Join:

Any student admitted for any regular course in the college or college alumni referred by College Coordinator.

Registration Fees:

A one-time fee of Rs. 365 for 1000 days provides free access to all activities, courses, and State-Level Competitive Examinations, etc.

College Code: ....(Please include the AISHE code of the College)

Contact: For more details visit college webpage .... or contact Coordinator ....

.... or Career Katta Helpline 75076 52555

करिअर कट्टा अंतर्गत

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये अपेक्षित असणारे पदवीच्या प्रथम वर्षासाठी सर्व विद्यार्थ्यांसाठी आवश्यक असणारे कोर्सेस

1	VEC	Indian constitution	2 Credits
		Environmental studies	
2	AEC	German Language	2 Credits
		Russian Language	
		Arabic Language	
		Spanish Language	
		French Language	
		Japanese Language	
3	VSC	Communication skill development	2 Credits
		Writing skill in English	
		Business communication	
		Personality development	
		Writing skill in Marathi	

4	IKS	Generic Indian knowledge system	2 Credits
5	CC	NSS	2 Credits
		Cultural	
		Sports	
		NCC	
6	GE/OE	Digital marketing	2 Credits
7	GE/OE	Event management	2 Credits
8	GE/OE	Basic concepts of accounting	2 Credits
9	GE/OE	Emotional intelligence	2 Credits
10	GE/OE	Time and stress management	2 Credits
11	GE/OE	Financial literacy	2 Credits
12	GE/OE	Personality development for overseas placement	2 Credits